

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קמ"ד | פרשת ראה | תשפ"ג

לונדון		ניו יורק		בני ברק		ירושלים		זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגננים	אית השבת	בגננים	אית השבת	בגננים	אית השבת	בגננים	אית השבת	
21:43	21:27	21:10	20:48	20:41	20:08	20:44	20:05	18:52

חשיפה: מדוע נהג הרה"ק ממכנובקה צ"ל לשבת כשפניו לקהל- אחרי שניצל

ממלחמת עולם השניה | עמ' ה'

סגולה: סגולה לעשירות - להפריש מעשר כספים | עמ' ב'

אקטואליה: הלכות אקטואליות לימי בין הזמנים | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

הסיפור שהיה רגיל הרה"ק מסאטמטאר לספר בפרשת ראה

ר'אה אַנְכִי וְגו' (יא, כו).

כמעט בכל שנה, בערב שבת קודש פרשת ראה, אחרי שהיה הרה"ק רבי יואל מסאטמטאר זיע"א מסיים לעבור על הסדרא שנים מקרא ואחד תרגום, היה רגיל לספר מעשה זה: הרה"ק רבי אשר ישעיה מרופשיץ זיע"א שהה בעיירת המרפא 'סאבראנץ' במשך כמה שבועות, ובאותם שבועות נסע הרה"ק רבי יחזקאל שרנא משינאווא זיע"א, שהיה יושב אז סמוך על שולחן זקנו הרה"ק הישמה משה זיע"א בעיר אוהעל, בכדי להסתופף בצילו.

על שולחנו של הישמה משה גם היה סמוך נכדו הרה"ק רבי יקותיאל יהודה מסינגעט זיע"א, הייטב לב, ואף הוא השתוקק מאוד לנסוע עם הרה"ק משינאווא אל הרה"ק מרופשיץ, אלא שהוא פחד מהקפדת זקיני הישמה משה, ולכן מצא הייטב לב עצה מחוכמת וביקש מהרופא אשר היו רגילים בבית הישמה משה לשאול בעצתו על כל צרה שלא תבוא, שיאמר עליו שהוא חלש וכדי להתחזק יש עליו לשהות כמה שבועות בעיירת המרפא סאבראנץ, ששם גם נמצא רופא גדול המומחה לדבר הזה. וכן היה, הרופא כתב לו המלצה זו, והייטב לב נסע לסאבראנץ.

לימים הסביר הייטב לב שלא היה בזה שקר כלל, כיון שהרה"ק מרופשיץ הוא רופא נפשות מומחה במלאכתו. באותם ימים ששהה הייטב

בשעה שהרה"ק מרופשיץ נסע לביתו, עבר דרך אוהעל ונכנס לביתו של הישמה משה, והישמה משה עשה סעודה גדולה לכבודו. אלא שבאותה סעודה נאספו ובאו גם אנשים פשוטים מהעיר שלא התנהגו בדרך ארץ כראוי ודיברו ביניהם בקול גדול ובשחוק, ובכך הפריעו למהלך הסעודה.

לפתע נעמד הרה"ק מרופשיץ ואמר בתקיפות: בפרשת השבוע נאמר (דברים יא כו) 'ר'אה אַנְכִי - עֲטוּץ קוֹקטְס מִיך און, און איך קוק ענק און וויא מגושם איר זענט' - [אתם מסתכלים עלי ואתם מסתכל עליכם איך אתם מגושמים]. וכל

לב בצילו של הרה"ק מרופשיץ הוא נהנה מאוד מקדושתו, ובכדי שיוכל גם מאותו היום והלאה להסתופף בצילו של הרה"ק מרופשיץ מבלי לחוש להקפדת זקיני הישמה משה, התחכם וביקש מהרה"ק מרופשיץ שבזמן שיעזוב את סאבראנץ בכדי לנסוע לביתו, הנה הוא מבקשו שיעבור דרך אוהעל, מקום מושבו של הישמה משה, בכדי להתראות עם זקיני הישמה משה, כי הייטב לב ידע והכיר שבאם יכיר הישמה משה את הרה"ק מרופשיץ הרי שבוודאי יהנה מכך שנכדו משתוקק לנסוע אליו ולשתות ממנו. וכן היה.

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע עמ' כ"ב

פניני אביר יעקב עמ' ז'

השמיטה. אותו דבר יש לעשות בשנה הרביעית והחמישית. לעומת זאת לא מפרישים "מעשר עני" אלא בשנה השלישית והשישית. מה עושים במעשר שני? עולים עם המעשר או עם דמיו לירושלים ואוכלים ושותים שם בחברת יהודים אחרים. היות ומעשר עני אנו מפרישים שנתיים בלבד, ומעשר שני – ארבע שנים, מכאן ראה מן התורה כי אכילה ושתייה של יהודים בצוותא חשובה לפני הקב"ה מאשר צדקה.

עולמו של אבא (עמ' רצד)

בעת לבישת בגדי שבת לומר פסוק "כל כלי יוצר וגו"

כל כלי יוצר עֲלֶיךָ לא יֵצֵא וְכָל לְשׁוֹן תִּקּוּם אֲתָךְ לְמִשְׁפַּט תְּרִשְׁעֵי זֹאת נִחַלְתָּ עֲבָדֶי ה' וְצַדִּיקְתָּם מֵאֵתֵי נָאִם ה' (הפטורה – ישעיהו ג', יז).

"...ובפרט בבגדי שבת צריכין שמירה מעולה יותר, כאמור כי הסטרא אחרא הולך וסובב סביב נגד האדם להתדבק בו ובפרט בבגדי של שבת, על כן אמר האר"י ז"ל שצריך האדם לומר בשעת לבישת בגדי שבת "כל כלי יוצר עליך לא יצא וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאם ה'". גם נכון לומר פסוק זה בהתעטף לבוש העליון להתפלל".

קב הישר – פרק מו

תלין פֶּעֱלַת שְׂכִיר, וְתִרְץ שַׁעַל פִּי הַדִּין (שור"ע חו"מ סי' שלט ס"א) השוכר על ידי שליח אינו עובר, אם כן לפי זה שהתורה ניתנה על ידי משה אינו חייב על לא תלין, אמנם כל זה בשאר התורה אבל אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (מכות כד.). ולא על ידי שליח, אם כן יהיה חייב בלא תלין.

וע"ז אמר הכתוב ראה אנכי נותן וגו', ר"ל אני נותן שכר בעבור אנכי שנתתי בעצמי, וחייב אני ליתן בעולם הזה עכ"ל ז"ל. ובזה ניהא מאמר חז"ל (קדושין לט ע"ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. בת עין - בפרשתנו

אכילה ושתייה של יהודים בצוותא חשובה לפני הקב"ה מאשר צדקה

וְנִתְּתָה בְּכֶסֶף וְצִרְתָּ בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ (יד, כה).

מסופר, פעם פנה אחד אל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל: "מדוע עורכים החסידים סעודת ראש חודש ברבים? האם לא היה רצוי יותר לחלק את הכסף של הסעודה הזאת לעניים?"

השיב לו הרבי: "לפי מצוות התורה, יש להפריש "מעשר שני" בשנה הראשונה והשנייה לאחר שנת

הנוכחים בשמעם את דברים אלו שהגיד הרה"ק מרופשיץ נפל עליהם פחד ועורר אצלם רעש גדול.

היטב לב בשמעו את הדברים שהגיד הרה"ק מרופשיץ נבהל מאוד, כי פחד שזקנו הישמח משה יקפיד על כך שהתבטא בחריפות נגד, זאת מפני שהרה"ק מרופשיץ היה צעיר לימים, ואפילו אביו הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ היה יותר צעיר מהישמח משה. כיון שכן החליט הייטב לב להתביא עצמו באיזה מקום, אלא שאז שמע הייטב לב שהישמח משה מחפש אותו ומבקשו שיבוא אליו. כמובן שהייטב לב תיכף בא אל הישמח משה, והישמח משה אמר לו: רציתי להכיר לך טובה על כך שהבאת אצלי את הרב מרופשיץ, כי נהייתי מאוד ממנו, כי ירא שמים הוא.

מושיען של ישראל - ח"ב

טעם נפלא שעל אמונה מקבלים שכר בהאי עלמא

יָרָא אֲנֹכִי נִתָּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרַכָּה וְגו' (יא, כו). יש לומר על פי מה שאמרו חז"ל (קידושין לט, ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ושמעתי בשם אבי ז"ל שהקשה, והא כתיב (ויקרא יט, יג) לא

סגולת השבוע

סגולה לעשירות - להפריש מעשר כספים

עֲשֹׂר תַעֲשֶׂר וְגו' (יד, כב).

אין לך (כמעט) אדם, שאינו מחפש סגולות שונות לפרנסה או לעשירות. הנה לפנינו סגולה נפלאה שנתנו לנו חכמינו ז"ל (שבת קיט.). "עשר תעשר בשביל שתתעשר" – היינו המפריש מעשר מכספו סגולה היא לעשירות.

ואין זה סתם מליצה בעלמא, וכמו שמעיד הערוך השולחן בהל' צדקה (סי' רמו סעיף ו) וזה לשונו: "יש מי שאומר דרק אמעשר תבואה קאי (-ענין מעשרות בשביל להתעשר) כדכתיב (דברים יד, כב) עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר, וגם זהו דווקא אם נתן בשביל עשירות דווקא, ולענ"ד אין שום סברא לחלק בכל אלו וגם החוש מעיד מכמה עשירים שכל מה שנותנים יותר מתעשרים יותר והגם שיש שעשירותם נאבדו זהו מהנסתרות לד' אלו קינו ובוודאי טובתם היא, ועל פי הרוב אינו כן ועוד שהצדקה דוחה את הגזירות הקשות" עכ"ל.

כמה טעמים נאמרו בסגולה זו, ונצטט בזה לקט קט: בתשובות והנהגות (ח"ב סי' תפג) נתן טעם לשובח: שע"י שנותן מעשר מרווחיו לצדקה נעשה כאילו הצדקה שותף בממונו, ובזכות חלק הצדקה שבו שהוא חלק עשירי זוכה לברכה שע"י מתרבה חלק הצדקה, וכעין זה כתב מרן החפ"ן חיים בספרו "אהבת חסד" (פ"כ אות ו') וז"ל: שהנהגים במעשר וחומש מכל מה שירוויחו גדול הרבה צדקתם יותר מאותם שנותנים סתם צדקה וכו', שעסקם משותף גם לגבוה וכו' יעו"ש עכ"ל.

ועשירות זו מביאה רק ברכה בכנפיה וכפי שכתב הרה"ק האמרי אמת מגור זצ"ל: אם התורה מבטיחה עשירות כתגמול למעשרות, הרי בודאי שזוהי עשירות וברכה בכנפיה, ולא העושר הזה שעליו נאמר "עושר שמור לבעליו לרעתו", ולכן דרשו חז"ל (תענית ט.) על ברכת מעשר "עד בלי די" – עד שיכלו שפתותיכם מלומר די, כי על עושר סתם נאמר מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, שאין בו סיפוק, אבל העושר הזה הוא מסוג אחר לגמרי.

כיוצא בזה כתב מרנא החתם סופר בפרשתינו (הובא בתורת משה) וזה לשונו: "עשר תעשר, אמרו חז"ל בשביל שתתעשר ואמרו עוד בשביל שלא תתחסר וי"ל ע"ד שאמר שלמה המלך ע"ה "ברכה ה' היא תעשיר ולא תוסיף עצב עמו", דהרי אמרו דאין אדם מת וחצי תאותו בידו ויש לו מנה רוצה מאתיים אבל בברכה ה' הקב"ה נותן לו גם מדות טובות מידת ההסתפקות, והיינו עשר בשביל שתתעשר ולא תתחסר לך על ידי שתוסיף להתאוות עוד יותר, ומה שתאבת קודם שנעשית לעשיר, שיתן לך ה' מדה טובה מדת ההסתפקות" עכ"ל הנפלאים.

ברכה וקללה:

**"צחוקים", "צחוקים", מכירים את המושג
הלא מוגדר, והמאוד מסוכן, הלזה!?"**

**בין שלל המציקים היה גם איש אחד. כן. אדם מבוגר!
אפילו זקן. חייכן, וגם קצת ליצן. הוא היה מהמתפללים
הקבועים בבית הכנסת, ומידי שבת בשבתו היה עושה
ממני צחוק. היה חוזר על מילות התפילה שאמרת,
ומפזר בהם המון סמכי"ם מגוחכים.**

**חושבים שבכיתי? ממש לא. בפנים הייתי נעלב. זה
כאב לי עד מאוד. אבל כלפי חוץ הייתי מציג צחקתי
איתו ולא הראיתי לו עד כמה אני נעלב עד עמקי
נשמת...**

**לא יכולתי להימלט מהאיש הזה מהסיבה הפשוטה:
הוא היה חבר של אבא שלי, והייתי חייב לשבת ביחד
איתו על אותו שולחן בבית הכנסת. אף פעם לא
הצלחתי להבין למה הוא מרגיש חובה "לרדת עלי" על
מום שאני לא אשם בו? על חיסרון שהקב"ה החליט
ליצור בי? למה!?"**

הסיפור הבא התרחש איתי באופן אישי (אך כל השמות והמקומות שוננו
מפני צנעת הפרט, וכדי שלא לפגוע חלילה במעורבים במקרה).
קוראים לי 'שמעיה'. כיום אני אב למשפחה ברוכת ילדים, אשר זוכה
לקבוע עיתים דבר יום ביומו. הסיפור שלי מתחיל לפני 40 שנה, אי-שם
בישוב רחוק בדרום הארץ.

נולדתי למשפחה מרובת ילדים, והייתי ילד קטן וחמוד (כך אמרו...) כמו
כל בני גילי הלכתי ללמוד בחיידר. אבל סבלתי מבעיית תקשורת קטנטנה:
לא הצלחתי לבטא את האות שין.

לא היה לי קצה של מושג איך עושים זאת. במקום זאת הייתי משתמש
באות ס'. מהר מאוד קלטו זאת החברים, ובכל פעם שביטאתי מילה משובשת
(כלומר: מסובסת...) מיהרו - כדרכם של
ילדים - לחזור אחרי המילה שהצחיקה אותם.

אותי זה לא הצחיק.
ולא עוד, אלא שעד מהרה זכיתי לכינוי חדש: 'סמעייה' במקום 'שמעיה'.
הדבר כאב לי מאוד, אבל מה יכולתי לעשות? באמת ובתמים לא הצלחתי
לדבר כהוגן.
אז למדתי לחיות עם ההתנכלויות.

בין שלל המציקים היה גם איש אחד. כן. אדם מבוגר! אפילו זקן. חייכן,
וגם קצת ליצן. הוא היה מהמתפללים הקבועים בבית הכנסת, ומידי שבת
בשבתו היה עושה ממני צחוק. היה חוזר על מילות התפילה שאמרת, ומפזר
בהם המון סמכי"ם מגוחכים.

חושבים שבכיתי? ממש לא. בפנים הייתי נעלב. זה כאב לי עד מאוד. אבל
כלפי חוץ הייתי מציג צחקתי איתו ולא הראיתי לו עד כמה אני נעלב עד
עמקי נשמת...

"צחוקים", "צחוקים", מכירים את המושג הלא מוגדר, והמאוד מסוכן,
הלזה!?"

לא יכולתי להימלט מהאיש הזה מהסיבה הפשוטה: הוא היה חבר של אבא
שלי, והייתי חייב לשבת ביחד איתו על אותו שולחן בבית הכנסת. אף פעם
לא הצלחתי להבין למה הוא מרגיש חובה "לרדת עלי" על מום שאני לא
אשם בו? על חיסרון שהקב"ה החליט ליצור בי? למה!?"

אבל החיים המשיכו.

בגיל חמש-עשרה בערך, לקחתי את
עצמי בידיים. עברתי סדרת טיפולי תרפיה
בלשון וסוף-סוף למדתי לבטא היטב את
האות שין!

זהו. הכל היסטוריה. כך חשבתי באותו
זמן.

חולפת שנה ועוד שנה. זה כבר מצטרף
לעשרים שנה, ופעם אחת אני פוגש בח"ל
את הבן של אותו זקן שלגלג עלי.

כמובן שהכרנו. בידכנו זה את לשלום
(ולא לסלום...) והוא מתפלא, משתאה
לדעת מה קרה שאני מדבר כמו שצריך?
במילים אחרות: איך הפך 'סמעייה'
לשמעיה?

הוא משך אותי הצידה ושאל אותי
"דוגרי": איך עשית את המהפך? איך
הצלחת לתקן את הלשון שלך?

הופה! המשפחה הזו לא נותנת לי מנוח...
וזה כבר מורשת- אבות... עצרתי בעדו
ואמרת "ברוך השם זה עבר, ובכלל;
הנושא הזה שייך לעבר, לא נעים לי לעסוק
בו. למאי נפקא-מינה?"

משהו השתנה לפתע בהבעת הפנים שלו,
דמעות ניקו בעיניו.

הוא הנמיך טיפה את הקול ואמר: "יש
לי שני בנים שסובלים מאותה בעיה. לא
יודעים לבטא שין, ובמקום זאת אומרים
סמך". תרמתי לו את כל המידע שהיה לי
בענין, ונפרדנו לשלום.

פתאום נופל לי האסימון: מי יודע! אולי
אני עד כרגע לסגירת מעגל שמימית: יש
מושג של 'מידה כנגד מידה', ויש מושג של
'בני בנים הרי הם כבנים', וכשאתה עושה
'אחד ועוד אחד' זה גורם לך לחשוב שאולי
המשפחה הזו משלמת מחיר על דברים
שהסבא החביב עשה לפני כמה עשורים.
אני כמובן לא יודע חשבונות שמים, אבל
המחשבה הזו סערה לי במוח.

מיד נעמדתי, אמרתי כמה פרקי תהילים
וביקשתי מהקב"ה: "יהי רצון שלא ייענש
שום אדם בסיבתי. ריבונו של עולם, אני מוחל לאותו זקן במחילה גמורה,
אנא! תרפא את הבעיה ממנה סובלים שני נכדיו!" - - -

הופה! המשפחה
הזו לא נותנת לי
מנוח... וזה כבר
מורשת- אבות...
עצרתי בעדו
ואמרת "ברוך
השם זה עבר,
ובכלל; הנושא
הזה שייך לעבר,
לא נעים לי
לעסוק בו. למאי
נפקא-מינה?"
משהו השתנה
לפתע בהבעת
הפנים שלו,
דמעות ניקו
בעיניו.
הוא הנמיך
טיפה את הקול
ואמר: "יש לי שני
בנים שסובלים
מאותה בעיה.
לא יודעים לבטא
שין, ובמקום זאת
אומרים סמך".
תרמתי לו את
כל המידע שהיה
לי בענין, ונפרדנו
לשלום

(גליון איש לרעהו)

את הברכה אשר תשמעו:

**הסורגים, הנס והכסף לצדקה, ומעל כולם
הסייעתא דשמיא שליותה את בנו שלא
יפול מהחלון:**

**את השנתיים הללו צלחנו בשלום, בחסדי השם, וביום
אחד הגיעה אמא שלי לביקור שגרת. "איפה מרדכי?"
היא אחזה בידיה את מטבע השוקולד וחיפשה את
הנמען. "מרדכי?" העברתי מבט מהיר סביב, הילד
איננו. "מרדכי???" אוטומטית רצתי בין החדרים,
פתחתי חלונות והבטתי החוצה. מרדכי לא היה שם.
חזרתי אל הסולם, מוצאת את מרדכי מרוח בשוקולד
ואת אמי מביטה בי בחרדה, "את בסדר?". "אני חושבת
שכן", נבוכותי, "רק בדקתי שהוא לא נפל מהחלון...".
אמי הביטה בי שוב, "נפל מהחלון? את - את בסדר?".
הסמקתי מאוד.**

את הדירה קנינו כמות שהיא, משופצת ברמה סבירה, גדולה מספיק
ומוארת, רק סורגים לא היו בה. "בהזדמנות ראשונה נתקין סורגים" הבטחנו
לעצמנו. להבטחה לא היה תאריך פירעון.

קניית הדירה הכניסה אותנו לביצת חובות מפלצתית. הוספתי משמרות,
ניסיון לחסוך ואת היומיום הצלחנו לשרוד איכשהו, חיכינו ליום שבו ירווח
לנו מספיק בשביל להגיש כמה אלפים בצד, ובינתיים הזהרנו, שמרנו, עקבנו
ודאגנו בלי הפסקה. נכון שלחלונות היה התקן נעילה שמנע מילדים את
האפשרות לפתוח, נכון שהקטן שלנו, בן הארבע, כבר צבר מספיק שכל כדי
להבין שלא משתלם לשבת על אדן חלון לא מסורג, ובכל זאת... שנתיים.
שבע מאות ימים של חוסר שקט. ימים שבהם כל שקט חביב הופך למאיים,
שהיעדרו של ילד לשתי דקות מזניק אותנו אל החלונות, בהצצה חרדה
החוצה, שמא... תפילה בלתי פוסקת לאדון הכול שישמרנו.

את השנתיים הללו צלחנו בשלום, בחסדי השם, וביום אחד הגיעה אמא
שלי לביקור שגרת. "איפה מרדכי?" היא אחזה בידיה את מטבע השוקולד
והיפשה את הנמען. "מרדכי?" העברתי מבט מהיר סביב, הילד איננו.
"מרדכי???" אוטומטית רצתי בין החדרים, פתחתי חלונות והבטתי החוצה.
מרדכי לא היה שם. חזרתי אל הסולם, מוצאת את מרדכי מרוח בשוקולד
ואת אמי מביטה בי בחרדה, "את בסדר?". "אני חושבת שכן", נבוכותי, "רק
בדקתי שהוא לא נפל מהחלון...". אמי הביטה בי שוב, "נפל מהחלון? את -
את בסדר?". הסמקתי מאוד.

חדות ההבנה של אמא שלי היא מן המפורסמות והיא זו שגורמת לה
לשלוח מבט אל החלון, אל מרדכי ואלי. "לא תשים דמים בביתך הוא
איסור גמור מן התורה" היא אמרה לי בשקט, בפליאה. לא היה לי מה לומר.
בערב, כשהשמעתי לבעלי את עיקרי הדברים הוא תפס ראשו בין ידיו,
"היא צודקת", הפתיע אותי, "זו הלכה מפורשת. כבר היום אני מזמין סורגים
ומסיים את הסיפור". "ו...כסף?" לחשתי. "יהיה בסדר, אני יודע על מפרול
עצמאי שמתקין בזול. זו לא חברת סורגים מוכרת, כך שנגיע לחצי מחיר ואת
זה ברוך השם יש לנו". וככה הזמנו סורגים דקורטיביים, מפותלים בעדינות
ושבוע אחר כך כבר היה הבית מסורג כהלכה.

כולי אושר ושחרור, בדרך למכולת. כבר שנתיים שלא יכולתי לצאת
לגיחה פשוטה אל המכולת ועכשיו אני יכולה לצאת בפשטות, לסגור מאחורי
את הדלת ולדעת שהכל בסדר! אני הולכת בנחת, מתענגת על השלווה הזו
שאבדה לי לשנתיים, בוחרת את השוקולד הרצוי, משלמת, ובצעד קליל
מבצעת את הדרך חזרה. משהו טורד את השלווה. צרחות אימים שנשמעות
מאחד הבית הסמוכים. "אמאאאאאאאא" ושקט.

אני נחפזת אל מקור הקול, מין מחשבה חצופה מתעקשת לבשר לי
שלפחות אני יכולה להיות רגועה שהצרחות לא מגיעות מהבית שלי. כשאני
מאתרת את מקור הקול, העולם מסתחרר מול עיניי בטירוף, כי מהחלון
המסורג שלי משתלשל גופו של ילד. הוא תופס בכוח את הסורג וצורח
באימת מוות, ראשו תלוי ועומד על בלימה. אפילו זמן להתעלף אין לי.

טסה במדרגות זוהרת אל החדר, מוצאת את מרדכי יותר בחוץ מאשר
בפנים, ידיו תופסות בחרדה את הברזלים, וכשאני מושיטה יד לתפוס אותו
הוא מרפה בבת אחת. הצילו!!! עומדת בחדר, ידיי תופסות בכוח את כתפיו
של מרדכי.

החלון גבוה, אני לא מוצאת כוחות. כמה שניות אוכל להחזיק אותו, עשר?
חמש עשרה? הרחוב ריק. מהחדר נשמע צחוק עליז של מירי עם קבוצת
חברות. אני צועקת אליהן ויודעת שאם הן לא שומעות את צרחות של
מרדכי גם לי אין סיכוי. מביטה בשעון השעה 15:55, בעלי כבר יצא, מאין
יבוא עזרי??? מרדכי קולט את אחיזתי הנואשת ואת ידיי חסרות האונים
ומחדש את צרחותיו. אני בוכה בהיסטריה, מגבירה את חרדתי.

בראשי מתחילה ספירה אכזרית לאחור
עשר, תשע, שמונה. אני נושמת בקושי,
מרגישה שאפילו עד האפס אין סיכוי
שאני מגיעה. שבע, שש. מרדכי מיטלטל
בפחד פראי, כתפו נשמטת ואני תופסת
בכוח בחולצתו, קש בידיו של טובע. חמש,
ארבע, שלוש ופתאום - פתאום הוא
בידיים שלי, חבוק בין זרועותיי. איך הגיע
לשם? אני הוצאתי אותו? אני? כן. אין דרך
להסביר איך הגיע מרדכי לידיי ושנינו על
הרצפה באפיסת כוחות, חבוקים ובוכים.
מלאכים הרימו אותו ונתנו אותו בידיי,
החזירו אותו ממוות לחיים. מנפילה שתי
קומות החוצה אל ידיי הבטוחות.

דקות ארוכות אחר כך אני מתרוממת,
מנסה להביא איך קרה הדבר הזה. סורגים
יפים, עדינים, מרווח נאה בין מוט אחד
לרעהו, ומרדכי רזה כל כך... עד היום הזה
שמרתי, נזהרתי, והזכרתי לעצמי שהשם
הוא השומר עלינו ועם הסורגים החדשים
אבד הביטחון ואיננו.

ובא הנס העצום הזה לדחוף אל ליבי
את המסר הקיומי ששכחתי. אם ה' לא
ישמור עיר - שווא שקד שומר. בעלי חוזר
בערב, מוצא חלונות נעולים ואישה שעוד
לא חזרה לעצמה. "אין לי מושג איך הוא

יצא מהחלון אל הידיים שלי, קרה נס מעל הטבע"... אני מספרת ושוב
בוכה. בעלי יוצא אל זירת האירוע, מודד את המרחק בין המוטות, מודד את
היקף גופו וראשו של מרדכי, ונחרד. "האמת" הוא אמר "זו רשלנות שלנו
וכמו שאומר הפתגם: על זול משלמים ביוקר. היינו צריכים ללכת על מתקין
מוסמך ובעל תו תקן חוקי, כנראה תו התקן לא נועד רק בשביל להרגיז...".

הוא מטייל בין הסלון לחלון, "זה הזוי! לא היה דבר שימנע ממנו ליפול.
למה מגיע לנו הנס הזה, זה מה שאני לא מצליח להבין". אני מנחכת. "אפילו
לתרום לקופה צדקה לא היה לי שכל באותן שניות. חבל, 'קופת השכונה'
הפסידה סיפור טוב". "מה אמרת?!" בעלי מזנק. "אני יודעו רגע לפני שנכנסתי
לכולל ביקש ממני אברך עזרה למשפחה שאני מכיר. סירבת. ידעתי שאת
המעשרות של החדש כבר תרמנו לקופה השכונתית.

אבל שתי דקות אחר כך החלטתי שעל אף שגם לנו לא קל עכשיו - אני
לא יכול לעבור על סיפור כזה בלי לתת משהו". רגע לפני שנכנסת לכולל!
"כן" הוא תמה, מה עניין שעה לתרומה?! "15:55, נכון?!". נכון. זו השעה

דקות ארוכות
אחר כך אני
מתרוממת,
מנסה להביא
איך קרה הדבר
הזה. סורגים
יפים, עדינים,
מרווח נאה בין
מוט אחד לרעהו,
ומרדכי רזה כל
כך... עד היום
הזה שמרתי,
נזהרתי, והזכרתי
לעצמי שהשם
הוא השומר עלינו
ועם הסורגים
החדשים אבד
הביטחון ואיננו

המלחמה הנוראה. הרבי ביקשו לשבת לפניו ולספר את כל הקורות כיצד ואיך שרד בשנים הקשות, ומה עושה הוא עתה בחייו, ואם מסתדר שם בנכר על אדמת אמריקה...

כך ארכה לה השיחה והתמשכה זמן ארוך, עד שהגבאי המסור נקש על הדלת, וביקש להודיע כי הגיעה שעת התפילה, ועל הרבי לצאת להיכל בית המדרש לתפילה.

הזמין הרבי הקדוש את האורח להצטרף עימו לתפילת המנחה, כדי שיוכלו אחר כך להמשיך בשיחתם באהבה.

יצאו אפוא הרבי עם החסיד אל ההיכל הגדול להכין עצמם בדחילו ורחימו לתפילת מנחה.

החסיד האורח תפס את מקומו על אחד הספסלים הקרובים, כדי שיוכל לחזות בנועם עבודת קדשו של הצדיק, כדרכו מימים ימימה, עוד מימי 'מכנובקה' הרחוקה. והנה ראה שכיסאו של הרבי עם העמוד [סטענדער] שלפניו פונים אל עבר הקהל, וכשיצא הרבי מחדרו התיישב אכן על מקומו כשפניו כלפי הקהל, ובמשך כל התפילה ישב הרבי כשגבו אל הקיר ופני קדשו מוסבות אל הקהל, ומסתכל בפני הציבור בכל רחבי בית המדרש.

הדבר היה תמוה בעיניו, הוא זכר היטב את חצר 'מכנובקה' הגדולה, בהיותה בהוד תפארתה, שם בבית המדרש שבמכנובקה נהג הרבי לשבת תמיד כשפניו אל קיר המזרח, כמנהג הרבה צדיקים מחצרות החסידות, שלא נהגו לשבת עם הפנים אל הקהל, כי אם פניהם אל המזרח, רק אחוריהם נראים אל הקהל ופניהם לא ייראו.

ידע אותו חסיד היטב עד כמה מקפיד הרבי הקדוש על כל מנהג ומנהג הרגיל בידו מבית אבותיו, ואף במנהג זה ידע בבידור שגם מנהג אבותיו הקדושים היה כן, שישבו עם פניהם אל המזרח, ולא לעבר הקהל. – ולפיכך היה פלא בעיניו, מדוע שינה כאן הרבי ממנהג קדשו שבחוץ לארץ? ומדוע יושב הוא כאן כשפניו מוסבות אל הציבור? חשש קל התגנב בלבבו, שמא מרוב הצרות והתלאות שעבר הרבי בשנים הקשות של המלחמה נשכח מליבו מנהג זה...

לפיכך כאשר קרא לו הרבי והזמינו לאחד התפילה להיכנס לחדרו, ולהמשיך בשיחתם הנעימה, הציג את שאלתו המנקרת במוחו לפני הרבי, מדוע זה שינה מן המנהג שהיה נוהג תמיד, וכאשר נהגו אבותיו הקדושים מאז ומעולם לשבת כשפניהם אל קיר המזרח ולא אל הקהל?

אינני מסוגל להסב עוד את פני מאחי היהודים הטובים, שזכו בחסדים ורחמים מרובים להקים את כלל ישראל מחדש. לפיכך נאלצתי בזה לשנות ממנהגי, ולשבת עם הפנים אל עם בני ישראל, [חוץ מתפילת שמונה עשרה כמובן], והנני מזין את עיני ממראה פניהם של יהודים טובים וישרים, ולבי מתמלא שמחה וגיל מכל איש ישראל קודש הנכנס לבית ה', וכד"א (תהלים ק, ד) "בואו שעריי בתודה חצרותי בתהילה, הודו לו ברכו שמו!".

תנוח דעתך, הרגיעו הרבי, לא שכחתי כלל את מנהג בית אבותינו ורבותינו הקדושים, אך לאחר שראיתי בימי השואה כמו עיני יהודים רבים נהרגים ונרצחים באכזריות נוראה, וצאן קדשים הובלו כצאן לטבח, להרוג ולאבד למכה ולחרפה, רחמנא ליצלן. אינני מסוגל להסב עוד את פני מאחי היהודים הטובים, שזכו בחסדים ורחמים מרובים להקים את כלל ישראל מחדש. לפיכך נאלצתי בזה לשנות ממנהגי, ולשבת עם הפנים אל עם בני ישראל, [חוץ מתפילת שמונה עשרה כמובן], והנני מזין את עיני ממראה פניהם של

שבחרה יד ההשגחה לשלוף את מרדכי מגורל נורא, זו השעה שבה בחר אבא שלו לתת לפניו משורת הדין... עשרים וארבע שעות לאחר מכן כבר הותקן מוט בטיחות לרוחב החלון, על אף שמרדכי לא מהין לשבת על סורג משום סוג. חלף זאת הוא זוכה להתלוות אלי בכל הגיחות למכולת, ובכל פעם שאני מחזיקה בידו הקטנה אני נושמת עמוק ומרגישה את החופש הזה, להיות חבוקים חזק בידי של הקדוש ברוך הוא, תלויים בחסדיו, תלויים ומודים...! (הסופר הרב צבי נקר)

והיה כי יביאך:

מדוע שינה הרבי את מקומו, והפך את הכסא לכיון הקהל, עם גבו למזרח...

החסיד האורח תפס את מקומו על אחד הספסלים הקרובים, כדי שיוכל לחזות בנועם עבודת קדשו של הצדיק, כדרכו מימים ימימה, עוד מימי 'מכנובקה' הרחוקה...

חשש קל התגנב בלבבו, שמא מרוב הצרות והתלאות שעבר הרבי בשנים הקשות של המלחמה נשכח מליבו מנהג זה...

לפיכך כאשר קרא לו הרבי והזמינו לאחר התפילה להיכנס לחדרו, ולהמשיך בשיחתם הנעימה, הציג את שאלתו המנקרת במוחו לפני הרבי, מדוע זה שינה מן המנהג שהיה נוהג תמיד, וכאשר נהגו אבותיו הקדושים מאז ומעולם לשבת כשפניהם אל קיר המזרח ולא אל הקהל?

סיפר הגה"צ המקובל הרב גמליאל רבינוביץ שליט"א: אחד מגדולי צדיקי הדור שלפניו, היה כ"ק הרה"ק האדמו"ר ממכנובקה צוק"ל, בהיותו שריד לדור דעה, מן הצדיקים היחידים אשר הותיר ה' לפליטה גדולה מן השואה האיומה, כדי להחיות עם רב.

לאחר שזכה להינצל בחסדי השם יתברך בניסים גדולים מציפורני הנאצים, ומקלגסי הקומוניסטים שברוסיה הסובייטית, עלה לארץ הקודש ופתח בה את בית מדרשו הגדול דחסידי מכנובקה.

באחד הימים שבשנים הראשונות לפתיחת בית מדרשו, הגיע לבקרו אחד מן הרבנים משאר בשרו, שזכה אף הוא להינצל מן השואה, ולצאת מגיא ההריגה בחסדי השם יתברך. – בשנים שלפני המלחמה היה מחסידיו המובהקים של הרבי הקדוש, והרבה להסתופף בצילו בעיר מכנובקה הגדולה לאלקים. – אך מאז שפרצה המלחמה, והדרכים נסגרו על מנעול ובריה, וכל מי שהצליח לברוח יצא ונס על נפשו, היה אף אותו חסיד נע ונד, גולה אחר גולה, נפשו כמהה והשתוקקה מאוד להגיע אל רבו, אבל בצוק העתים וסכנת הדרכים לא עלתה בידו.

הוא התתהלך שנים מספר ל'פרטיזן' בין היערות, ואף לא ידע את שלומו של רבו הקדוש, האם ניצל מן התופת, והאם זכה להגיע אל ארץ מבטחים.

עם תום המלחמה וכשוך הקרבות הכבדים, יצא אל העולם החדש, והחל לנסות 'לארגן' את עצמו ואת חייו, הוא הגיע אל 'אמריקה' הגדולה, ושם בניו יורק רבתי החל לשקם את הריסות חייו. והנה הגיעה לאוזנו השמועה שהרבי הקדוש ממכנובקה שאר בשרו זכה להינצל מגיא צלמוות, והוא חי וקיים יושב בשבת תחכמוני בארץ הקודש. הוא שמח מאוד על שמועה טובה זו, והזדרז לארוז את חפציו ולעלות מהרה לארץ הקודש, כדי לזכות לקבל פני רבו, לאחר שנים רבות של נתק.

בהגיעו אל ביתו נאווה קודש קיבלו הרבי בשמחה עצומה, והודה להשם יתברך על חסיד נוסף מחסידי הרבים ושאר בשרו שזכה להינצל מן

מעשיות ולקחים
מאלפים מצדיקי
הדורות

סיפורי צדיקים

להעיד... מי חטא ומי פשע... – כי אם בהיפך הגמור, לראות בטובתם של ישראל, להסתכל בהם בעין טובה, לבחון ולהכיר את מעלתם הגדולה, 'מי כעמך ישראל', לחפש ולמצוא בהם מעלות וזכויות, ולהיות ליבו מלא בלימוד זכות עליהם, להתפלל ולהתחנן על טובתם של ישראל בכלל ובפרט, ולהשפיע בכך עליהם אהבה ואחווה שלום ורעיונות, להרבות שלום בין איש לאחיו ובין אדם לחבירו, ולברך את עמו ישראל בשלום.
(גל' טיב הקהילה)

יהודים טובים וישרים, ולבי מתמלא שמחה וגיל מכל איש ישראל קודש הנכנס לבית ה', וכד"א (תהלים ק, ד) "בואו שערינו בתודה חצרותינו בתהילה, הודו לו ברכו שמו".
ולפי דרכו בקודש למדנו טעם שנהגו בהרבה קהילות שיושב הרב אב"ד עם הפנים אל הקהל, ומסתכל כל עת התפילה בכל צדדי בית הכנסת. – שאין הסיבה כדי לחפש את המגרעות והחסרונות...
כדי שיעמוד כמו 'שוטר' משגיח ושומר, מה צריך לתקן, והיכן צריך

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:
newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

פנינים על הפרשה:

זריזות וזהירות בכונת הברכות

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום (דברים יא כז). יש לדקדק, היה לו לומר 'את הברכה אם תשמעו', כמו שאמר גבי קללה (להלן פסוק כח) 'אם לא תשמעו'. ואפשר, דזו בעצמה הברכה היא, ואין ברכה מעלה מזו, דתחלה ברכת משה רבנו עליו השלום שיהיו שומעים ומקבלים ומקיימים מצות ה' דהוא עקר ביאת בני ישראל לעולם, ושיהיו בעיניהם דברי התורה והמצוות בכל יום כחדשים:

וזהו שאמר את הברכה אשר תשמעו, דהינו הברכה שאברך אתכם תחלה היא זו, יהי רצון אשר תשמעו, דהינו שתהיו שומעים ומקבלים ומקיימים מצות ה' אלהיכם, ועוד, אשר אנכי מצוה אתכם היום, יהי רצון שבכל יום יהיו בעיניכם כחדשים (ספרי ואתחנן לג), נמצא זו ברכה בעצמה:

(פיתוחי חותם פרשת ראה)

יזהר בברכות הנהנין לאומרם כראוי

גדלים מעשי ה', דרושים לכל חפציהם (תהלים קיא ב). בא לרמוז, דכל מה שבא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו (אבות פ"ו מ"ב), ולא ברא חס ושלום שום דבר לבטלה (שבת עז:), וכל מה שבא, הכל בשביל האדם שיבוא ויעבדנו, כמו שכתוב (ישעיהו מה יב) 'אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי', הכונה שפונתי בכל בריאת הארץ משום ד'אדם עליה בראתי' שיעבדני. ולכן צריך האדם לזהר אזהרה גדולה בכל הברכות שהוא מברך, שיברך כראוי. ובפרט בברכות הנהנין, כי לא ברא הקדוש ברוך הוא אותו הפרי, כי אם בשביל האדם הישראלי שיבוא ויודה לו ויברך ברכה הראויה לאותו פרי:

בכל ברכה נשפע שפע בכל העולמות

ודבר גדול הוא זה הברכה שאנו מברכים, שאנו אומרים אותה בלשון הזה 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם וכו'. וכל עשר ספירות כלולים בברכה זו, ויש בה נסתה ונוכח. ומי הוא האיש הירא המתבונן בנסח מטבע ברכה זו, ולא יחרד לבבו ותסמר שיערת בשרו, כמה עמקו נפלאותיו ותברך, דעל אכילת פרי אחד או ירק אחד אנו מעוררים כל העולמות כלם, דכשאנו זוכרים עשר ספירות כל העולמות נכללים בהם. וממה שאנו זוכרים עשרה ספירות בברכות, הוא כדי להשפיע שפע וברכה בכל העולמות, על כן צריך האדם לזהר

ירבה בשתיקה, ולא ידבר אלא לצורך

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (דברים יא כו). 'ראה עקב' גימטריא 'חשמל', והוא גימטריא 'מלבוש'. 'חשמל' דרשו רבותינו זכרונם לברכה בה (חגיגה יג:) על החיות 'חש מל, חיות עתים חשות עתים ממללות. ועל דרך זה יש לדרש על האדם, דצריך כל אדם לשמר את עצמו בדבורו, לא יהיה מרבה דברים, כי זה עקר כל האדם הוא רבוי השתיקה, ולא ידבר רק לעת הצורך, וכל עקר דבורו לא יהיה רק בתורה ובתפלה, וכמו שאמר התנא (אבות פ"א מ"ז) לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה. ולכך נרמז זה בשתי תבות אלה 'ראה עקב', דהינו ראית העקב שלך שהוא הסוף, שהוא עולם הבא, דרך זה העולם הבא תלויה ב'חש מל', דהינו תלויה בשמירת דבורך שתשמר, עתים שאתה צריך לחשות שמר עצמך מלדבר, ועתים שאתה צריך לדבר, כגון בדברי תורה ותפלה וכיוצא מצרכי שמים, שמר עצמך מלשתק:

הימים שמקיים בהם מצוות נעשים מלבוש לעולם הבא

עוד, גימטריא 'מלבוש', לרמוז על מה שכתב בזהר הקדוש (ח"א רכז:). על פסוק (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בא בימים ועל פסוק (שם מז כט) 'ויקברו ימי ישראל, דהמעשים טובים שאדם עושה בעולם הזה בימים, אותם הימים נעשים לו מלבוש שמתלבשת בהם נשמתו בצאתו מן העולם הזה, וזהו 'אברהם זקן בא בימים', באותו מלבוש שנעשה מימיו. וזהו הרמז כאן, 'ראה עקב', דהינו ראה מה תתקן לאחריתך, והתקון הוא שתכין מלבוש מימך: (פיתוחי חותם פרשת ראה)

הבלי העולם הזה

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (דברים יא כו). עוד יש לרמוז מלת 'עקב' הנאמרה בפרשה הסמוכה לה (לעיל ז יב) עם מלת 'ראה', וכך אומר, 'ראה עקב', כלומר, אל תתעסק בהבלי העולם הזה שהוא עולם עובר, תן עיניך בעולם הבא שאתה הולך לו שהוא עולם קבוע, שאין טפשות יותר מזה שמבקש הנאה שאינה מועלת לו לבסוף, שהרי מניחה והולך לו, ומה הנאה יש לו בזה. לכן העקר הוא כי מה שמבקש האדם הוא הדבר שיהנה ממנו, אבל הדבר שאינו נהנה ממנו מה תועלת יש באסיפתו. לזה אומר 'ראה עקב', דהינו, ראה האחרית שהיא 'עקב' שהוא עולם הבא, לזה צריך אתה לקבץ הנאה ולראות מה יהיה בסוף: (פיתוחי חותם פרשת ראה)

עצות וסגולות:

שמירת עיניים (ב')

השומר את עיניו, אין לס"מ שליטה עליו

והנה 'עין' עם הכולל גימטריא סמ"ל, לרמוז דאם האדם שומר עיניו מראות ברע, הרי הוא משים ה' נגד עיניו ובוזה לא יש לסמ"ל שליטה עליו, ואם עיניו פקח לראות ברע, הרי נתן שליטה לסמ"ל שהוא גימטריא 'עין', ונקסר בידו ועושה בו כרצונו. (פיתוחי חותם, פרשת ראה, ד"ה בנים אתם)

לא יביט למרחוק, כדי שלא יכשל בחטא

וזהו החלוק שבין יראי ה' לפושעים, דהירא את דבר ה' אינו מביט למרחוק כדי שלא יסתכל בגשמים, והכסילים אשר בחשך הולכים הולכים אחר עיניהם ובוזה באים לידי עריות ורממא לצלן.

(נגזי המלך, תיקון הברית אות לא)

הצדיק שומר עיניו לא להביט בדבר רע

זהו העקר הגדול, דאין השכינה שורה במקום פגום. לפיכך קאמר, בוא וראה מה מעשיהם של הצדיקים הראויים להתדבק בשכינה, שהם מתקנים אבריהם כראוי. וזהו ואלה שמותם למטה ראובן, זה רומז לעינים כמשמעו לשון ראייה, ודהינו זה הצדיק שומר עיניו ואינו מביט בשום דבר רע, רק מקים מה שכתוב בפרשת ציצית (להלן טו לט) 'וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' [ועשייתם אתם] ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', דהעביט בציצית וזכר מצות ה' בזה לא יבוא לידי ראייה רעה. וזהו שאמר, זה הצדיק שומר עיניו בשביל ששומע לדבר ה' שאמר 'וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'', וזהו בן זכור, דהינו זכור תמיד לזה הדבר ואינו פוגם עיניו.

(פיתוחי חותם, פרשת שלח ד"ה שלח לך אנשים)

העינים והלב סרסורי החטא

וענף עץ עבת, הוא ההדס, הדומה לעינים (ויק"ר ל יד), שצריך לשמר עיניו מראות ברע, משום דעינא ולבא סרסורי עברה ניהו (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה), ואם לא עשה להם שמירה כראוי כל הגוף נגדר אחריהם (במדב"ר י ב, זוהר ח"ב ריח:).

(פיתוחי חותם, פרשת אמור ד"ה ולקחתם לכם)

סתימת העינים מראיית רע

ומה שקראתם התורה ענף עץ עבת, לפי שהקדוש ברוך הוא עשה הגבינים על העינים, לפי שכשרואה האדם בעיניו דבר שאסור לראות יסתם עיניו מיד, לפיכך אמר וענף עץ עבת, דהינו הענפים שהם הגבינים שעשה הקדוש ברוך הוא לעינים, ששומרים ומגנים עליהם כמו הענפים השומרים את האילן, כך אלו עבותים ומגנים על העינים, אם תראה שום דבר רע מיד הסתם אותם.

(פיתוחי חותם שם)

לשוב כלל, רק בוטח במדת הצדקה על אחת כמה וכמה שאין לו כפרה עולמית:

זה שאמר הכתוב **הבטחים על חילם על ממונם** שסגלו בחילם, וברב עשרם יתהללו, שהם מרבים הצדקה ובוטחים בזה, ואומרים יכולה מצוה זו שתגן עלינו, וכל מה שחפץ לבנו אנו עושים. לזה אמר כי בטחון של שוא הוא זה, ואין לכם ממש באותו עולם כלל, כי אה שהוא העני שהיית זן ומפרנס כמו שכתוב (דברים טו יא) 'לאחריך לעגניך', והיית בוטח בו שהוא יצילך בזכותו באותו עולם, לריק יגעת, לא פדה יפדה איש. ולא יעלה בדתך לומר כשם שהעני היה ראוי למות ברעב והצלתי אותו ממות, כך אני יציל את נפשי באותו עולם, כי 'נפש תחת נפש' אמרה תורה (שמות כא כג), וממילא כפר נפשי היא נפש העני שהחייתי. לזה אמר אין האמת כך, כי לא יתן העני לאלהים כפרו של העשיר, מטעם שכתבנו, כיון שעושים כל עברות שרוצים ובוטחים על מדת הצדקה, אין מועלת להם כלום:

על ידי התשובה קונה עולמו כקודם החטא

ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם, בא לומר כי כל הענינים שזכרנו על הלוהטים אחר המזון ובוטחים להנצל בטענתו, וכתבנו שאין להם הצלה באותו עולם, וכל זה אם לא חזרו בתשובה, אבל אם חזרו ותקנו מה שעויתו הכל מחול להם, ויקנו עולמם כקדם החטא. ואמר דוד המלך עליו השלום כי בעודם בחיים רפואתם קרובה על ידי תשובה, ויכולים לפדות נפשם בדבר מעט על ידי תשובה, אבל אם לא שבו מדרך הרעה כל ממון שבעולם לא יפדם, וזה שאמר ויקר פדיון נפשם, דהינו שאין להם פדיון, ובזה וחדל לעולם דהינו נמנע מאותו עולם:

(דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

ואמר להם, אל ירע בעיניכם במתנות עניים, שהרי הקדוש ברוך הוא הוא שנתן לכם מה לתן, והוא שצוה לכם לתן לעניים, נמצא משלו אתם נוהגים, אם כן למה ירע בעיניכם. וזהו שאמר איש כמתנת ידו, וזו המתנה שאתה נתן אל ירע בעיניך, שהרי לא נתת משלך כלום רק מברכת ה' אלהיך אשר נתן לך. אי נמי בא לרמוז דצריך לתן בעין יפה כמו שנתן לך הקדוש ברוך הוא בעין יפה, וזהו שאמר איש כמתנת ידו, ובלבד שתהיה כברכת ה' אלהיך, דהינו, כמו שהוא נתן לך כך אתה צריך לתן בעין יפה:

(פיתוחי חותם פרשת ראה)

טעות הסובר שצדקה תגן עליו מעבירות שבידו

למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני, הבטחים על חילם וברב עשרם יתהללו, אה לא פדה יפדה איש לא יתן לאלהים כפרו, ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם (תהלים מט ו-ט). אי נמי אפשר לפרש באופן אחר, דיש סוג בבני אדם כששומעים שמצות הצדקה מעלה, אומרים, אנו מרבים במצות הצדקה יותר מכחננו, וכל תאותנו אנו עושים, כי מצות הצדקה תגן עלינו בעולם הזה ובעולם הבא, והם בעונותינו הרבים מלאים בכל מיני עברות, ובוטחים על מצות הצדקה. וסברתם נפסדת ונמאסת, כי אף על גב דאמרו רבותינו זכרונם לברכה אין עברה מכבה אותה כשאר מצות, (אבל) [הוא דוקא] אם אתרע ונאנס באיזה עברה לפי שעה, אותה עברה אינה מכבה למצות הצדקה, לא בקם במזיד לכתחלה ועושה עברות ואומר שמצות הצדקה תגן. כי הרי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פה:) האומר אחטא ואשוב אין מסיקין בידו לעשות תשובה כיון שאומר לכתחלה אחטא, זה שעושה במזיד ואינו חושב

בכל ברכותיו, דדבר גדול הוא:

כל נברא עושה פעולה גדולה למעלה

לזה אמר גדלים מעשי ה', דהינו, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בעולמו דבר גדול הוא, ואל תהי בז לכל דבר, כי הכל בראו הקדוש ברוך הוא לכבודו כדי שבני ישראל ישבחו לו ויברכו לו על הדבר ההוא. והינו דמסים דרושים לכל הפעיהם, דהינו כשתדרש ותחקר בכל דבר ודבר עד שתדע שרשו וסודו, בזה תראה צמאונך ותמצא כי הכל עשאו יתברך על שרש ועקר עולמות עליונים למעלה, כי אין לך דבר של מטה שאין דגמתו למעלה, וכל דבר ודבר כשמתעורר למטה מעורר דגמתו של מעלה. ולכן צריך לזהר לשבח ולברך על כל דבר ודבר בכונה בשמחה ובטוב לבב:

יזהר בברכות כדי לעשות פעולתם

והנה גדלים מעשי ה' דרושים לכל הפעיהם סופי תבות גימטריא נגנין. בא לרמוז דיהיה זהיר בכל ברכות הנגנין, דדבר גדול עושה. ואל יקטן בעיניך הפרי ההוא או הירק ההוא, דהעקר היא פעלתו שהוא עושה למעלה. וזהו כנות דרושים לכל הפעיהם, דהינו, הדרישה והחקירה שאני מצוה לך שתחקר ותדרש ותברך על כל דבר בראוי, הוא בשביל הפעיהם שעושים למעלה:

(אלף בינה, תהלים מזמור קיא)

יתן צדקה בעין יפה

איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך (דברים טז יז). אפשר לרמוז כפי מה שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ג מ"ז) תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדרך הוא אומר (דברי' א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'. והינו, שבא משה רבנו עליו השלום כאן להזהיר לישראל,

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אוצרותיהם של מגידים

בצאתו מבית הרבי, פתח הרב את המעטפה, ורבי יוסף אשכנזי המשב"ק עמד שם בחוץ, וראה את הרב הנ"ל סופר וסופר עוד ועוד שטרות ירוקים, עד שספר סכום של תשעת אלפים וחמש מאות דולרים. רבי יוסף התפעל מאוד, לא יאומן כי יסופר, לקבץ סכום עתק כזה באותן שנים...

הגאון רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א: חכמתו הנפלאה של המהר"י ט"ב מסאטמאר בנתינת צדקה, איך שהיה משכיל אל דל.

את הרב הנ"ל סופר וסופר עוד ועוד שטרות ירוקים, עד שספר סכום של תשעת אלפים וחמש מאות דולרים. רבי יוסף התפעל מאוד, לא יאומן כי יסופר, לקבץ סכום עתק כזה באותן שנים.

רבי יוסף נכנס אל הרבי ושאל אותו לפרש הדבר, ואם כבר נותנים לו סכום כזה, מדוע לא לתת את הסכום השלם שביקש, עשרת אלפים? נענה רבי יואל ואמר: "יוסל, חשבתי שחכם הנך, איך אינך מבין שאם הייתי נותן לו עשרת אלפים, היה חוזר לביתו בצער רב, מדוע אמר לי רק עשרה ולא שלושה עשר וכדו', אך עתה שנתתי לו תשעה וחצי, הוא מבין שהתאמצתי בכל הכוחות להשיג מה שיכולתי להשיג, והוא חוזר לביתו שמח וטוב לב'.

וכך דרשו עה"פ 'אשרי משכיל אל דל, שצריך להטיב עם העני בדרך חכמה והשכל. לראות שיהיה שמח וטוב לב עם הצדקה שהוא מקבל.

וכן איתא בפרשת ראה 'ולא ירע לבבך בתתך לו, שהלב שלך לא יהיה רע, וכל שכן שהלב של המקבל לא יהיה רע. אם תיתן לו כל הסכום הענק שהוא ביקש, הרי יצטער שלא ביקש יותר.

(הגאון רבי מנשה ישראל רייזמאן – מתוך שיעור ערשב"ק ראה תשע"ז)

רבי יואליש השתומם והתפלא הייתכן שיעלה על דעתו שישגי סכום כזה. ובכל זאת אמר לו שישוב אליו לאחר כמה ימים. לאחר ג' ימים בא אליו האורח החשוב הנ"ל, ויאמר לו הרה"ק מסאטמאר: 'אין זה מן הכבוד שאתם תקבצו הממון, קחו לכם מעטפה זאת'. והוציא מהמגירה מעטפה עם דולרים ונתן לאותו רב, ואמר לו: 'סעו לשלום לארץ ישראל.

בצאתו מבית הרבי, פתח הרב את המעטפה, ורבי יוסף אשכנזי המשב"ק עמד שם בחוץ, וראה

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו, י).

שמעתי בהררי שווייץ מהרה"ח ר' יעקב ברקוביץ שליט"א מניו יארק, מתלמידיו של הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זצ"ל שזכה להסתופף בצלו בסביבות שנת תש"כ.

פעם אחת הגיע אורח מארץ ישראל לאמריקה, שהיה רב חשוב ומכובד ובא לאסוף צדקה לצרכי נישואי בנו [יהודי מכובד מאוד, לא נזכיר שמו מפני הכבוד], והנה באותן השנים הרוויחו אנשים בעלי בתים לערך מאה דולר לשבוע. וממילא כל מה שהיה שייך לאסוף לצרכי חתונה של יהודי היה סך של ב' או ג' אלפים.

רבי יעקב היה באותה שעה בבית הרה"ק מסאטמאר, וכך אמר [המהר"י ט"ב] לאותו האורח, 'אין זה מן הכבוד שאתם תסתובבו בעצמכם לצרכי צדקה לנישואי בנכם, אינכם צריכים לסבול את הביזיונות של איסוף דולרים יחידים, שבו באכסניה שלכם ואני אראה מה לעשות, תחזרו אלי עוד כמה ימים ספורים'.

ושאל אותו 'כמה אתם חושבים שתצליחו לאסוף באמריקה. והשיב לו 'עשרת אלפים דולר'.

הנוכלים שמחו, והביאו איתם את הכסף בשתי מזוודות. אבל האיש לא נפל בפח: יתכן שבתחילה הציגו כפתיון שטרות אמיתיים, ועכשיו הביאו זיוף מאיכות ירודה. נטל שלושה שטרות מהמזוודות, ועלה עימם לבנק. הציגם לפני הפקיד, שבחנם בחינה מדוקדקת - והמירם בכסף קטן. עכשיו היה סמוך ובטוח שהזיוף אכן מוצלח. נתן להם את שישים האלף וישב לספור את האוצר שהביאו: מאתיים אלף שטרות חדשים ונאים. הוא עשה את עיסקת חייו. הרוויח מאה וארבעים אלף בלא מאמץ, ברגע אחד! נטל את שתי המזוודות, ופסע ברחוב שמח וטוב לב. לפתע עצרו שוטר: "היי, מה אתה נושא עימך?" "כסף", ענה...

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: מי שיודע שהאמת איתו, ובטוח שהאמת איתו, לא יתרשם מנסיון ולא יכשל בעת מבחן. איתן יעמוד, כצור חלמיש, ואמונתו תתחשל בכור הנסיונות. רק מי שאמונתו רופפת מלכתחילה, רק הוא ינוס בעת מבחן!

"לא תשמע אליו, כי מנסה ה' אלקיכם אתכם." ובנסיונות - יש לעמוד!

בפרשת השבוע נצטוונו, שאם יבוא נביא שקר ויסית לעבודה זרה, חלילה, אפילו יעמיד חמה באמצע הרקיע ויחולל מופתים מדעשיים -

ואכלת את כל העמים אשר ה' אלקיך נתן לך לא תחוס עיניך עליהם ולא תעבד את אלהיהם כי מוקש הוא לך (ז, טז)

אוצרותיהם של מגידים

עד שהשוטר נעל את המזוודה, לא היה לו זכר. והשוטר, עם שתי מזוודות כבדות בשתי ידיו, לא יכול היה לדלוק אחריו. ביכה האיש את כספו, אך ניחם עצמו שלא איבד את חירותו.

ברגע אחד התעשר - ובמשנהו התרושע... והשוטר פנה ועשה דרכו לאכסניית הזיזיפים, ושתי המזוודות בידיו - אף הוא נמנה על חברי הכנופיה, שהתעשרה בשישים אלף שטרות עוברים לסוחר... חילקו הגנבים ביניהם את שללם, ופנו ללכוד את הפתי הבא... מה היה סוד התעלול? כיצד באמת לא עלו פקדי הבנק על הזיוף? פשוט מאד: מאתיים אלף השטרות לא היו מזוייפים! הם תיעתעו באנשים בשטרות כסף אמיתיים! לכן הסכים פקיד הבנק להמיר את השטרות, כי היו מקוריים וחוקיים! שאנו יודעים שאמנם היו אמיתיים, מדוע ברח ונמלט והפקיד את רכשו? מדוע לא טען שהשטרות אמיתיים ומוכן הוא להוכיח זאת, כפי שאכן היה! והתשובה: משום שבעצמו לא היה בטוח. בעצמו פיקפק, לכן נמלט...

זו התשובה בענייננו: מי שיודע שהאמת איתו, ובטוח שהאמת איתו, לא יתרשם מנסיון ולא יכשל בעת מבחן. איתן יעמוד, כצור חלמיש, ואמונתו תתחשל בכור הנסיונות. רק מי שאמונתו רופפת מלכתחילה, רק הוא ינוס בעת מבחן! (הגאון רבי שלום מאיר וולך - וקראת לשבת עונג)

מהמזוודות, ועלה עימם לבנק. הציגם לפני הפקיד, שבחנם בחינה מדוקדקת - והמירם בכסף קטן. עכשיו היה סמוך ובטוח שהזיוף אכן מוצלח. נתן להם את שישים האלף וישב לספור את האוצר שהביאו: מאתיים אלף שטרות חדשים ונאים. הוא עשה את עיסקת חייו. הרוויח מאה וארבעים אלף בלא מאמץ, ברגע אחד! נטל את שתי המזוודות, ופסע ברחוב שמח וטוב לב. לפתע עצרו שוטר: "היי, מה אתה נושא עימך?" "כסף", ענה. קולו רטט. "כסף? פתח ואראה!"

בפקודת השוטר הניח מזוודה אחת על רעותה, פתחה - והנה היא גדושה שטרות. גחן השוטר, התבונן בהם היטב וקולו רעם: "מה זאת? אלו שטרות מזוייפים, אתה עצור! בוא עימי לתחנת המשטרה!" נחרד האיש, והבין לאיזה פח נפל. בטרם יספיק השוטר הגחון להזדקף נשא רגליו וברח.

רבים הנסיונות, יש הכושלים בהם ויש האיתנים כצור חלמיש. במה תלוי הדבר? הסבא מנובהרדוק זצ"ל הדגים זאת בסיפור מעשה שהיה.

בעיר ורשה פעלה כנופיית נוכלים, שרוששה את קרבנותיה בדרך מתוחכמת. שלוחיה פנו לאדם והציעו לו הצעה שאין לסרב לה: ברשותם מכונת דפוס משוכללת, המייצרת שטרות מזוייפים. מוכנים הם למכור לו מאה אלף שטרות מזוייפים, תמורת שלושים אלף שטרות אמיתיים בלבד!

מוכן שהאיש חשש והיסס. אמרו לו: "הנה הכסף המזוייף. גוש עימם לבנק, לפרטם לכסף קטן. אין לך מי שבקי בשטרות מזוייפים יותר מפקיד בנק, ותראה האם יבחין בזיוף!" האיש הסכים. הוציא שלושה שטרות באקראי, עלה לסניף הבנק והציגם לפני הפקיד. הכין לעצמו סיפור כיסוי: מישהו קנה ממנו חפץ ושילם לו בשטרות אלו, הוא לא ידע שהם מזוייפים...

הפקיד נטל את השטרות, עיין בהם היטב, והמירם בחפץ לב. ראה האיש, והסכים לעיסקה. הוציא את חסכוניו מהבנק, אף לווה כספים, ונטל בידיו שישים אלף שטרות מקוריים להמירם במאתיים אלף שטרות מזוייפים! עיסקת חיים! הנוכלים שמחו, והביאו איתם את הכסף בשתי מזוודות. אבל האיש לא נפל בפח: יתכן שבתחילה הציגו כפתיון שטרות אמיתיים, ועכשיו הביאו זיוף מאיכות ירודה. נטל שלושה שטרות

אם יראו שהכתב משונה מכל הספר, אות היא שנכתב על ידי ישראל, וספר תורה כשר הוא, שהרי מנהג ישראל הוא שהסופר אינו מסיים את הספר, רק מכבד רבנים וגדולים לכתוב כל אחד את שני, ואין כתבו של אחד דומה לחבירו, אך אם הכתב נאה ומיושר כמו כל הספר, אז יש לפקפק בכשרותו.

הגאון מאיר צוויבל שליט"א: יש לרמז על עצת הגאון רבי עקיבא אייגר זצ"ל, על ספר תורה שאין יודעים אם כתבוהו יהודי...

בכשרותו. וזהו שאמר הכתוב, 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו וגו'. פירוש 'ראה אנכי נותן לפניכם היום' את התורה הקדושה, וצריכה להכתב בכשרות, ופעמים שיהיה לך על ספר תורה שני צדדים 'ברכה וקללה', דהיינו שיתעורר לך ספק אם נכתב על ידי ישראל או על ידי נכרי, העצה לזה הוא 'את הברכה אשר תשמעו', סופי תיבות 'תורה' כמו"ש בבעל הטורים, כלומר, שתתבונן בסוף הספר, ועל ידי זה תוכל לידע אם כתבו ישראל המבורך, או לא.

(הגאון רבי מאיר צוויבל - נר המאיר)

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו וגו' (יא, כז-כח).

ו"ל עפ"י הידוע שפעם אחת נשאלה שאלה לפני הגאון רבי עקיבא אייגר זצ"ל, אודות ספר תורה שנמצא ברחוב העיר, ולא ידעו אם ישראל כתבו או נכרי, והסתפקו כיצד לנהוג בו. השיב רבי עקיבא אייגר שייבדקו בסוף הספר, אם יראו שהכתב משונה מכל הספר, אות היא שנכתב על ידי ישראל, וספר תורה כשר הוא, שהרי מנהג ישראל הוא שהסופר אינו מסיים את הספר, רק מכבד רבנים וגדולים לכתוב כל אחד את שני, ואין כתבו של אחד דומה לחבירו, אך אם הכתב נאה ומיושר כמו כל הספר, אז יש לפקפק

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

האם ישיב המשאיל את דמי הקנס שבוטל | טלטול משקפים שנתפרקו בשבת | לימוד למבחן בשבת | ראה בשבת מקום המקדש | בערב שבת אחר חצות | להשתזף בשבת | לשים משחה נגד שמש בשבת | למרוח משחה מחמת כאבים גדולים מחמת כוויה מהשמש | הפלגה באניה | מלון - לקיחת אוכל מהחדר אוכל | העלמת ילדים בעת ההזמנה | הדלקת נרות שבת | פתיחת דלת עם כרטיס מגנטי בשבת | קבלת שירות מגוי בבית מלון

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

משום שהמעות הן של המשלח, לכן מה שנשאר מהן, ברשותא דמרזיה קיימא.

אולם, נראה לומר סברא מיוחדת שעל פיה יוכל בעל הרכב להשאיר את הכסף אצלו: הנה מהרגע שהשואל נהג ברכב בצורה בלתי אחראית, והשית על הרכב קנס בגין חנייה באופן רשלני ומסוכן, הרי הוא מזיק את בעל הרכב, ומסתבר שמאותה שעה, כבר אינו נחשב ל"שואל", שכן המשאיל אינו מוכן להשאיל את רכבו לאחד שמתנהג כפרא - אדם ואינו נזרר משמירת ממון הזולה; ואם כן, מכאן ואילך בעל הרכב אינו מוכן שחבירו ישתמש ברכב בחינם, אלא תמורת שכר. והגם שלבסוף הקנס בוטל, מכל מקום גם ביטול זה כרוך בסיכון [כי מן הסתם אינו 'חלק' על פי החוק], ותשלום של 500 שקל עבור נסיעה כה ארוכה בצורה לא אחראית וסיכון בעל הרכב [ה'הכמת' רכבו בקרב הרשויות], הוא זול מאוד, ולכן רשאי בעל הרכב ליטול את הכסף לעצמו. לסיכום: נראה שבעל הרכב רשאי להשאיר את ה - 500 שקל בידו.

והרי זה דומה למה שמצינו בדברי הרמ"א (ח"מ סימן קפג ס"ט): מי שנתן ביד חבירו 50 זהובים לפשר עם בעלי החובות שלו, ופישר ב - 25 - המותר למשלח [בעל המעות]. וכן אם נתן לו 200 לשלם לנכרי, והשליח הטעה את הנכרי ונתן לו רק 100, והנכרי סבור שנתן לו 200 - הכל למשלח, והרי זה כאילו מחל הנכרי על חצי החוב, שהמותר הוא של המשלח. וביאר הסמ"ע, שהיינו

האם ישיב המשאיל את דמי הקנס שבוטל

שאלה: מעשה בראובן שפנה בימי 'בין הזמנים' אל חבירו שמעון, וביקש לקבל את רכבו בהשאלה למשך יום אחד, לשם עריכת טיול משפחתי וביקור בקברי צדיקים בגליל, ושמעון ניאות לבקשה ברצון, ומיד מסר את המפתחות לחבירו.

במהלך הטיול באחת הערים, ראוהו החנה את הרכב במקום אסור, וקיבל מפקח העירייה ד"ח על סך 500 שקלים, ובערבו של יום, כשהחזיר ראוהו את הרכב, דאג כמובן להודיע לשמעון על הקנס שהושט עליו, ומסר לו את ה - 500 שקלים. למחרת, שמעון פגש במהלך עבודתו יהודי יקר. השניים התיידדו, וטרם פרידתם, סיפר האיש לשמעון כי הוא נחשב לאישיות בכירה בעירייה פלונית.

שמעון שמע את שם העיר, ואורו עיניו, היתה זו העיר בה התקבל אתמול הקנס.

כשסיפר על כך לאיש שיחה, הלה ביטל את הקנס בו במקום!

קעת שמעון מסתפק: האם עלי להשיב את ה - 500 ש"ח לראובן, כי למעשה הקנס בוטל, או שמה זכיתי בהם לעצמי?

תשובה: הקנס הוא למעשה חוב של השואל כלפי העירייה, בגין החנייה האסורה שביצע. ובמסירת הכסף לידי המשאיל, כביכול ביקש השואל שישלם בשליחותו את חוב הקנס. ולכן, אם למעשה החוב בוטל, המעות נותרו ברשות השואל המשלח, כי במה זכה בהם בעל הרכב השליח.

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א
אב"ד ק"ק באר ישראל

סעיפים קעא-קעב.

לימוד למבחן בשבת

למבחנים בשבת והאם באמת יש הבדל בין
מבחנים במקצועות קודש למבחנים במקצועות
חול.

תשובה: יש לחלק בין נושאי הלימוד. נושאי
לימוד שהותרו בשבת כגון אדם שיש לו מבחן
על חומש או כל ספר מספרי הקודש וכדו' שהותר
לימודו בשבת, אין שום שאלה שמוותר ללמוד את
החומר הנלמד בשבת, ואף שאין לו צורך בנלמד
אלא מחמת המבחן, כיון שיש לו מצוה בלימודו
עתה, והדבר מותר לכתחילה.

כאשר החומר הנלמד הוא ענייני חול שאסור
לעיין בהם בשבת, כגון ספרי חכמה כרפואה
הנדסה וכדו' שאסרו משום שטרי הדיוטות,
לכתחילה אין להתיר ללמוד בהם בשבת משום
הכנה לחול. ואמנם יש שמתירים בשעת הדחק
גדול, אך ראוי לירא שמים להזהר בדבר.

מקורות לעיון והרחבה: שו"ע או"ח סי'
שז סי"ז. משנה ברורה ס"ק סה, שמירת שבת
כהלכתה ח"א סי' כה, ילקו"י ח"ב הכנה משבת
לחול ה"ד. וראה ארחות שבת ח"ב פרק כ"ב דין
קצ, והערה רצ.

שאלה: במשך השנה אנחנו משתדלות שלא
לעסוק בשבתות בכל מה שקשור ללימודים, שבת
מנוחה ואנו מקדישות אותה להפילות, סעודות
השבת ושמחה עם המשפחה.

אך בתקופה זו של סוף השנה, נוצר עומס בלתי
אפשרי של מבחנים ובכללם מבחני גמר חשובים
מאוד, ולכן בשלב הראשון החלטנו אני וחברתי
ללמוד למבחנים במקצועות הקודש בצהרים
הארוכים של שבתות הקיץ.

בשבוע הבא יש לנו מבחן מסכם בהיסטוריה
על תולדות היהודים באירופה ומבחן כללי
בגאוגרפיה, שתיהן מקצועות חול. חברתי אמרה
בשם אחיה שאסור ללמוד למבחנים במקצועות
חול בשבת, בגלל שזו הכנה משבת לחול, ולכן
לא יכלנו ללמוד בשבת למבחן זה.

אם הוא צודק, אולי גם ללמוד למבחן בתורה
אסור? כי גם לימוד זה נעשה כהכנה לקראת
המבחן שנערך ביום חול.

רצוננו לשאול, האם מותר באופן כללי להתכונן

טלטול משקפים שנתפרקו בשבת

שאלה: בשבת בבוקר נפל אחי הקטן, ונפלה
לו אחת העדשות מן המשקפיים עם הבורג של
הידית, רצייתי לברר האם מותר להכניס את העדשה
למקומה בחזרה בשבת? ואם אסור להחזירה, האם
יהיה מותר לו לטלטל את המשקפיים?

תשובה: אסור לתקן עדשה או בורג או ידית
של משקפיים, משום תיקון כלי. עם זאת, עדשה
היוצאת ונכנסת לעתים קרובות, ואין צורך בכוח
רב כדי להחזירה, כגון שהמסגרת התרחבה מעט,
מותר להחזיר את העדשה ברפיון ולא בחוזק.

לגבי טלטול המשקפים או העדשות או הבורג,
הדבר תלוי אם הוא עלול לתקנם בשבת. אם הוא
יכול לבוא לכך שיתקן אותם בשבת, הם אסורים
בטלטול אף אם הם ראויים לשימוש גם ללא
תיקון הבורג. אך אם אינו יכול לתקנם, מותר
לטלטל את המשקפיים.

מקורות לעיון והרחבה: שמירת שבת
כהלכתה פרק טו סעיף פב. ארחות שבת פרק יט

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

אלא כך הוא הדין שכל פעם שרואה מחדש חייב
לקרוע, וכל שלושים יום נחשבת ראייה חדשה,
וכיון שכבר ראה בשבת נפטור מקריעה.

ובפעם הראשונה בחייו שרואה את מקום
המקדש בחורבנו יש לו חימום ויצטרך לקרוע
כשנשאיר למוצאי שבת. וסיפר רבינו מרן הגר"ש
אלישיב זצ"ל: זכרני כשבאתי עם הסבא בעל
הלשם שבו ואחלמה לירושלים וראה את מקום
המקדש בפעם הראשונה, התרגשותו היתה
"למעלה למעלה".

בערב שבת אחר חצות

שאלה: ראה מקום המקדש בערב שבת אחר
חצות, האם פטור מקריעה.

תשובה: חייב לקרוע. וכבר התאונן רבינו
הגר"ש אלישיב זצ"ל: "היום מגבבים כל מיני
קולות בקריעה זו כגון ערב שבת אחר חצות,
מוצ"ש וראש חודש, ואין להם שום מקור".

וגם אם לא שב לביתו ובמוצאי השבת עדיין
נמצא בכותל, תשובה: אינו מתחייב מחדש
בקריעה.

אמנם בעיר הקודש והמקדש כתב (שם) "אם
הגיע סמוך לשקיעה ונשאיר למוצ"ש חייב לקרוע,
כיון שלא פג החימום מיד למוצ"ש". לא מסתבר
לומר שבכל ל' יום מתעורר מחדש החימום על
חורבן המקדש, וע"כ שהקריעה אינה מדין חימום,

ראה בשבת מקום המקדש

שאלה: נפסק בשולחן ערוך (תקסא, א)
הרואה את מקום המקדש בחורבנו קרוע. מה הדין
אם ראה בשבת, האם חייב לשוב ולקרוע במוצאי
שבת.

תשובה: המנהג שלא לחזור ולקרוע במוצ"ש
בביתו.

בשו"ת מהר"ל דיסקין (קונטרס אחרון קפ"ה)
הביא חקירת האחרונים בזה האם צריך לקרוע
אחר השבת. אך בעיר הקודש והמקדש (ח"ג י"ז)
מעיד "ראיתי לזקני ירושלים וחכמי הקודמים
שהידרו בהתגוררם בעיר אחרת, לחזור לירושלים
כל תוך ל' יום, ובעבור עליהם ל' יום שלא ראו,
הלכו לראותו בשבת קודש כדי להיפטור מקריעה".
ואף רבינו אשר השתדל לראות את מקום המקדש
בתוך כל ל' יום. אם הפסיד ועברו עליו ל' יום בלא
שראה, הלך בשבת במיוחד ובכך נפטור מקריעה.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הרה"ג מיכאל אביחצירא שליט"א

שידליק בברכה, דעת האור לציון בלי ברכה)

פתיחת דלת עם כרטיס מגנטי בשבת

לכתחילה אין לשהות במלון שהדלת נפתחת אך ורק על ידי כרטיס מגנטי. אולם בדיעבד אם יכול למנוע סגירה של הדלת ע"י שידביק סרט סלוטייפ עדיף טפי. אם אי אפשר יציע לגוי מאכל ושתייה מתוך חדרו כדי שהנכרי יכנס לצרכו (מנוחת אמת עמ' רלא בשם שו"ת שבט הלוי). אם אין באפשרות לעשות כן יכול לבקש מגוי שיפתח את הדלת ע"י הכרטיס ועדיף שיהיה ברמז (הל' ברורה סימן שז אות לט, בשם המנחת יצחק והגרי"ש). אם אפשר לבקש בקבלת המלון שיאמרו לגוי לפתוח עדיף טפי דהוי אמירה דאמירה (ילק"ו שבת ד דף רמז).

קבלת שירות מגוי בבית מלון

אסור להזמין ממלצר גוי אוכל המצריך חימום בשבת אא"כ מדובר במאכל יבש ושיש לו אפשרות לחמם את האוכל בהיתר כגון שיש לו פלאטה של שבת. (שהרי עושה מלאכה עבור היהודי כדאיתא בשו"ע או"ח רעו סעי' א, וע"ע שעה"צ רג אות צו).

וכ"ש שאסור להזמין דבר המצריך פעולת בישול כגון תה או קפה המצריך בישול המים. אולם אם הכינו קפה או תה בחדר אוכל, ונמצאים שם גם יהודים וגם גויים ורובם גויים, המקל לשתות מהקפה או מהתה יש לו על מי שיסמוך (חזו"ע שבת חלק ג עמ' תלד, ודעתו שמוותר אף לכתחילה).

(קטעים מתוך מדריך מקוצר לימי בין הזמנים)

מצוה כגון פדיון שבויים מותר לצאת אפילו בערב שבת בתנאי שהאניה מופעלת על ידי נכרי. (שו"ע או"ח רמח סעי' א).

המפליג באוניה גדולה מאד ויציבה שאינה מתנדנדת בגלים מצויים ולא נגרם לנוסע ביטול עונג שבת, לחלק מהפוסקים מותר להפליג אפילו בערב שבת אף לכתחילה. (מאירי שבת יט ע"א, ועיין הלכות שבת בשבת פ"ב הע' 8 בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל).

מלון: לקחת אוכל מהחדר אוכל

אם רוצים לקחת אוכל מחדר אוכל בסעודת הבוקר שיהיה להמשך היום, יש לשאול מהאחראי לכך אם מאפשר זאת. (מנוחת אמת עמ' רז סעי' כט).

אין לקחת אוכל בשביל אורחים אפילו בני משפחה שאינם בני המלון, שבעל המלון מקפיד בזה.

העלמת ילדים בעת ההזמנה

אין להעלים ילדים בעת ההזמנה על מנת להזיל את הוצאות המלון. ויש בזה גול.

הדלקת נרות שבת

אין להדליק נרות שבת בלובי של המלון שהרי אינו לא מקום לינה ולא מקום אכילה. מן הראוי להדליק בחדר בו הוא ישן, אולם אם בעל המלון אינו מסכים לכך יכול להדליק בחדר אוכל סמוך למקום אכילתו. אם אינו יכול להדליק בחדר אוכל גם כן, ידליק אור החשמל בחדרו, ונחלקו הפוסקים אם יברך על זה אם לא. (דעת הגר"ע

הלכות אקטואליות לימי בין הזמנים

להשתזף בשבת

אסור לשכב או לעמוד באור השמש כדי להשתזף ולהאדים את עורו (מנחת יצחק ה סי' לב). אולם אם נח מול השמש ומשתזף מחמת כן, מותר. (שש"כ פרק יד אות מד).

לשים משחה נגד שמש בשבת

אין למרוח משחה המגנה מקרינת השמש בשבת דיש בזה משום ממרח. אם המשחה נוזלית כמו סבון כלים המקל יש לו על מי לסמוך (מנוחת אהבה ג, כ, ט). אך אם זה תרסיס (ספריי) יש להקל ואין לחוש בזה משום רפואה משום שגם בריאים משתמשים בזה. (עיין שש"כ פרק יד הע' קיט).

למרוח משחה מחמת כאבים גדולים מחמת כוויה מהשמש

אם מדובר בכוויות קטנות הגורמות צער מועט אין להקל דהוי כמו מיחוש בעלמא. אבל אם זה כוויה שמצערת הרבה כגון שנפל למשכב, מותר לתת משחה על הכוויה אבל יזהר שלא למרוח. אך אם מדובר בתרופה נוזלית מותר אפילו למרוח כל שנבלע לתוך העור. (שש"כ פרק לה סעיף לח).

הפלגה באניה

לכתחילה אסור להפליג באניה שלשה ימים קודם השבת אם נוסע לטייל, אך אם נוסע לדבר

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים ביאור משולב שזור באומנות בינת המילים 'אור תורה' ו'זמרת חיים' הנרתצ צינים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחיקות נגחית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד 'מאורי החיים' - מקורות מחדל ביאור רש"י עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אידיש: 0176-8806-44-20-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת גיטין דף פט-צ מסכת קידושין דף ב-ו

למה תלו הכרת חכמה בראובן

דוקא

בגמ': הוה עובדא ואמרו עדיין לא הגיע לפלגות ראובן (גיטין פט, ב).

כלומר, עוד לא הגיע לכלל חכמה. וצריך ביאור, למה תלו הכרת חכמה בראובן דוקא.

וביאר הנצי"ב (פר' ויצא), דדרך הבנים הקטנים להריץ מציאתן לאביהן, כמו שאמרו במסכת בבא מציעא (יב, א), ואך לראובן היה חכמה בעת מציאתו את הדודאים שדבר זה שייך לאמו יותר מלאביו, ולכן תולים חכמה בקטן בראובן דוקא.

מזבח מוריד עליו דמעות

בגמ': כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות. (גיטין צ, ב).

במאירי בגיטין כאן כתב פירוש נפלא, דר"ל דהמזבח הוא סניגור לאדם, אך כה"ג אפי' סניגוריו נעשין לו קטיגורין ע"ש. ולפי"ז א"ש הלשון אפי' מזבח, שהיה סניגור וכנ"ל, אך ראה ברבינו חננאל בסנהדרין (כ"ב א) שלא גורס תיבת אפילו ע"ש. ועי' בתורת חיים לסנהדרין מש"כ לבאר בזה באריכות ובשדי חמד (מערכת הג' אות ט"ז וי"ז) מש"כ אי יש חילוק בין נשואה לארוסה ועוד פרטים בזה ע"ש.

וראה בספר הזכרון לרבי משה ליפשיץ ז"ל (עמ' ק"ב) שהביא מהמהר"ל לגבי כתיבת שם הגהר בגט שכתב וז"ל: אין כל כך נפקותא בענין הגהרות. וכל מה שמוסיפים הוא לשופרא דגיטא ע"כ. וכ"כ אדמו"ר בעל הפני מנחם זצ"ל העיר שם: שופרא זה יופי, ואיזה יופי כבר יש כאשר המזבח בוכה עליו ע"ש מש"כ עוד.

בעוללות אפרים (בדרושים לנשואין מאמר שטו) ביאר הטעם שבוכה המזבח, משום שבתחילה נבראו דו פרצופים, ולקחת עפר אדם הראשון נלקח ממקום המזבח, כמו שהביא רש"י (בראשית ב, ז), ועל כן כל זמן שזו הפרצופים מחוברים, מרוצה המזבח, אך כשהם מתפרדים, בוכה, כי מצטער על דבר שלקחו ממנו ועתה נפרד.

עוד ציין שדורשי רשימות מצאו, שבפרשת התמיד נמצאין כל אותיות הא – ב, חוץ מאותיות ג' ט', והיינו משום שהתמידים של בוקר וערב הם עיקר המזבח, והמזבח שונא גט.

בשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"ד ס' צה) דקדק, מהו לשון 'אפילו'. וביאר, שהמזבח גייל בדרך כלל לדמעות כי רבים המה שמורידים דמעות על ידו בבואם שמה ובשעת הקרבת קרבנותיהם עליו כדי שיעלו לרצון לפני ד', ובכל זאת גם המזבח מתרגש ביותר מהצער של אשת נעורים שבעלה בוגד בה ומגרשה, ואיננו יכול להתאפק כבר ומוריד דמעות על כך.

בעצמם כלום, מכל מקום כיוון שגזרה המלכות שיהיה הכסף יוצא בשוק ויהיה עובר לסוחר דין ממון לו, לפי שדינא דמלכותא דינא (גדרים כח.). אך כתב להסתפק אם אפשר להשתמש במטבעות אלו לפדיון הבן, היות ואין פודים את הבכור מהכהן אלא מהקב"ה, ככתוב (במדבר ג יג) 'כי לי כל בכור', ונתנית הכסף לכהן היא רק נתניה מהקב"ה לכהן, וכלפי הקב"ה לא שייך אימת המלכות, וממילא כל שכלפי שמים אין למטבעות ושטרות זמנינו ערך עצמי כלל, יש להסתפק אם אפשר לפדות בהם.

כדעת החת"ס כתב גם החזו"א (י"ד ס' עב) לגבי כסף, שכסף שלנו נחשב לגופו ממון, אך ביאר שאין זה רק מחמת הסכם המדינות, אלא מפני שאפשרות הקנייה במטבעות משווה להם ערך עצמי, וממילא הרי גופם ממון. ולפי זה כתב שאף לפדות בו את הבכור אפשר, משום שהרי זה נחשב לממון לכל דבר שבתורה כי גופו ממון ממש ככסף וכזהב.

אולם דעת העונג יום טוב (ס' קב) שמטבעות של זמנינו כיוון שאין להם שווי עצמי אי אפשר לקדש בהם אשה, ואינם נחשבים ממון לשום דבר שבתורה.

כיום המנהג לקדש בטבעת, (ראה לקמן), ומנהג בני תימן היה שהחתן נותן לאשה כוס עם יין ומקדשה ביין שבכוס, ואף היה נותן מטבע לתוך הכוס ומקדשה גם במטבע, (תכלאל ח"א דף קפב.).

מנהג זה הובא כבר בעיטור (ח"ב) שכתב, יש מקומות שנותנים טבעת לכוס, ומברכין עליו ונותנים לאשה ואומר לה התקדשי לי בכוס זה וכמה שבתוכו והכל לפי המנהג.

בטעם מנהג זה כתבו (כתבים להרי"ק ח"ב עמוד שתקעט) שחכמי תימן הסבירו ונימקו את הדבר,

קידושין במטבעות כסף בזמנינו, ובמטבע שבתוך כוס היין

בגמ': על האומר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר (קידושין ב, א).

במשנתנו מבואר שאשה מתקדשת בכסף, ולדעת בית הלל היינו בפרוטה ובשווה פרוטה. וכך נפסק בשלחן ערוך (אבה"ע ס' כז ס"א).

בפוסקים האריכו לדון אם אפשר לקדש אשה במטבעות, יסוד הגידון בדברי הב"ש (שם סק"א, ובס"ל לא סק"ה, הו"ד בבאה"ט ס' כז סק"ב) שכתב בשם המרדכי שאין מקדשים במטבע.

אך באבני מילואים (סק"ב, הו"ד בפ"ת סק"א) כתב לחלוק על דבריו שהרי בגמ' מבואר שמקדשים במטבע, וביאר את דברי המרדכי באופן אחר.

בערוך השלחן (ס' כז ס"ג) הוכיח שודאי מתקדשת במטבע, מהמבואר בסוגיין שדין קידושי כסף לומדים קיחה קיחה משדה עפרון, שעיקר קידושי כסף הנלמד מהפסוק הוא במטבעות, שהרי עפרון לקח את השדה בארבע מאות שקל כסף, ועיקר 'קיחה' הוא במטבע.

והנה כידוע בזמן חז"ל היו המטבעות עשויות מכסף וזהב ממש, וממילא היה להם שווי עצמי, לא כן בימינו שהשווי האמיתי של המטבעות והשטרות אינו הסכום הנקוב בהם, וכל ערכם הוא רק מחמת הסכמת המדינה שיהיו המטבעות והשטרות שוות ערך זה או אחר.

היות וכך, דנו הפוסקים אם לדעת הסוברים שאפשר לקדש במטבע, האם דבריהם אמורים גם על מטבעות ושטרות כסף של זמנינו.

דעת החתם סופר בתשובה (י"ד ס' קלד) שאף על פי שבזמן הזה אין המטבעות והשטרות שוות

שנותן לה האיש המקדש דבר שערכו קיים והוא הכסף שעשוי להתקיים בידיה לצרכיה למשך זמן ארוך, ובדבר נוסף שהנאתו קרובה שהוא היין ע"י שהיא טועמת ממנו עם מסירת החתן לידיה את הכוס.

בענין לימוד דקדוק

בגמ': לא קשיין הכא דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה דכתיב תורת ה' תמימה משיבת נפש כתב לה בלשון נקבה התם דבמלחמה קאי דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה כתב לה בלשון זכר (קידושין ב, ב).

בסוגיין האריכו לדון על כמה וכמה דברים אם הם לשון זכר או לשון נקבה, ולמדו כן ממקראות וממשניות.

בש"ת שאילת יעב"ץ (ח"א סי' י, הו"ד במשנ"ב סי' פה סק"ה) כתב שיש לאסור לעיין בבית הכסא במשקלי השמות והפעלים [דקדוק], כיון שאין דרך להגיע לידיעת לשון הקודש על נכון כי אם ע"פ הכתובים, מפני שהכתובים יורו באצבע על כללי הדקדוק, שלא נשארה בידינו ידיעת דרכי לה"ק אם לא על פיהם, ועל כן אי אפשר ללמוד הכללים בלי ההורו דברי תורה, שיבא להרהר בפסוקי התנ"ך.

בברכי יוסף (או"ח שם סק"ב) הוסיף שכ"ש שאסור להרהר בבית הכסא בסידור 'כתב מליצה' בלשון התלמוד, שודאי יבא להרהר קצת בסוגיות התלמוד אשר מתוכן הוא מסדר את מעשה הכתב. ועיין בפרי מגדים (אגרת שנדפסה בהקדמה) שהעיר על שאין בנמצא את הספרים על לשון הקודש כגון ספר הרד"ק ועוד אשר עליהם נשען בית ישראל, ולשון הקודש כמעט ח"ו נשתכח בזמן הזה, אמנם ראוי היה שישגיחו בעין חמלה ולזכות הדור שהמלמדים ילמדו עם תלמידים כראוי, ולצוות להדפיס ספרים שיהיו מצויים לעניי ישראל שמהם תצא תורה, ולא כאותן שלומדים עם תלמידים גפ"ת עם שידוע להקשות איזו קושיא, ותירוץ חכים ורבי יתקרי וכו' ולשון הקדש מונח בקרן זוית.

והנה בש"ת הרמ"א (סי' ו) הובא שהמהרש"ל כתב לרמ"א 'באלף מחילות יותר היה למד לעיין בחכמת הדקדוק, כי כתבין הם חומה פרוצה לרוב בנוכה ובנסתור ונקבה וזכר ויחיד ורבים, והרמ"א (שם) השיב לו, 'מה שכתב לי אדוני ששגגתי באיזו מלות בדקדוק כאשר העלה מר על ספר, אומר אינני מכת המדברים בעלי הלשון כי כבד פה ולשון אנכי, כי אנכי נזהר בענין המכוון ולא במלות, ואני מודה ששואת דמר לא ידענא, אך אומר שזהו דקדוק עניות ושירי לי מר כי ידוע לכל מבין שכזה יקרה לכל גדול בישראל כאשר מחשבתו משוטטת באיזה ענין שיפול טעות בדבריו, כ"ש שלא יוכל ליהזר בחסרות ויחידות כאשר העלה מר שכתבתי משולם מלא, כי אין זה ספר תורה ליפסל בזה. ואף כי לפעמים

תורה, נצרך להבנת התורה ונחשב גם כן בכלל דברי תורה, אבל אם הלימוד אינו נצרך להבין על ידו חכמת התורה אינו בכלל דברי תורה.

יש לציין על תקופה שחכמי הדור הרחיקו את לימוד הדקדוק, כיון שבני בליעל תלו עצמם בזה הלימוד והפכו אותו לעיקר, כמבואר בש"ת האלף לך שלמה (י"ד סי' רנז) שכתב בודאי ללמוד הדקדוק או הגיון כימים הראשונים שלא אחזו בו המתפלספים והפוקרים, ודאי הוא ראוי ללמוד, אך כעת שהם אחזו בו ראוי להתרחק מהם כמטוחי קשת, כמ"ש חז"ל סחור סחור לכרמא לא תקרב ולא עדיף ממצבה שנאמר אשר שנא ד' אלקיך ואחז"ל שתחלה היתה אהובה רק כיון שאחזו בו עכ"ם נעשית שנואה, [והביא שכן כתב בעל הבני יששכר בהוספות לסוף ספר סור מרע, ובספר מעיין גנים].

טבעת מזהב או מכסף

בגמ': אין קיחה אלא בכסף, וכן הוא אומר (בראשית כג, יג) נָתַתִּי כֶּסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי (קידושין ד, ב).

בש"ע (אה"ע סי' לא ס"ב) כתב המחבר, נהגו לקדש בטבעת שאין בה אבן, משום שאין בקיאים במחיר האבנים, ולכן צריך לשום אותם שתדע האשה כמה היא שווה בכדי שיהיה לה סמיכות דעת לקידושין. וכך הביא גם הרמ"א (שם סי' כז ס"א) שנוהגין לקדש בטבעת, ויש להם טעם בתיקוני הזהר.

יש שנהגו שהטבעת שבה מקדש האיש את אשתו תהיה מזהב, כמבואר במרדכי (בפירוקין סי' תפח), וכך העיד בשלחן העוזר (ח"ב דף מ.ו.) שכן המנהג בכל המדינות ובכל תפוצות ישראל. ובכלילת חתנים (פ"ט אות ז) הביא סמך לכך מהכתוב 'זאת טבעותיהם זהב'.

בנפש חיים (מערכת ק אות י) כתב בשם בנו ר' יצחק פאלאג'י, הטעם שנוהגין לקדש את האשה בטבעת זהב ולא בשאר מתכות, יתכן לומר דהיינו משום כי ידוע שאין בכל המתכות מי שקולו

דברתי בדרך נכח ונסתר בכונה עשיתי זאת כי הוא נמצא במטבע הברכות ובמקראות והוא דרך כבוד בנגלה ובנסתר. ומכל מקום איני מתפאר במה שאין בי כי מימי לא למדתי חכמת הדקדוק. אך באלו הדברים המבוארים לא נפל טעות מחמת מיעוט ידיעתי רק מחמת הנחוץ כי אין לי סופר מהיר להעתיק לשוני וגם כבד עלי המשא להעתיקו שנית רק מה שעולה בלבי אני כותב בקולמוסי.

ובש"ת התשב"ץ (ח"א סי' לג) כתב שאין זה פוגם מעלת החכם אם איננו יודע דקדוק.

ובש"ת חוות יאיר (סי' קכד) כתב, לימוד חכמת הדקדוק מיעוטו יפה ומוכרח לכל בר דעת לדעת הכללים הן בכינויים יחיד ורבים זכר ונקיבה עבר הווה ועתיד נוכח ונסתר מדבר בעדו ואותיות המשמשות ומקומן אבל לבלות ימיו בבניינים שונים שזכרו המדקדקים, כולו שלא לצורך, וכן בנקודות דגש ורפה וכללותיהן מוטל על איש באשר הוא אדם ונפש חיה כתרוממו לידע ואין לא יבוש מי ששנהג ולמד ולימד עד שהגיע להוראה יורה ידיו אם ישאלנו בסידור תפילה למה נשתנו נקודות ווין ונשבחך ונפארך במלאפום ונמליכך ונזכיר בשוא. גדולה וגבורה במלאפום. תהלה ותפארת בשוא קדושה ומלכות במלאפום. וכן בוויין של אמת ויעיב ויאלם ויסתגר כי לא ידע שקושי שני שו"אין רצופין גרמו זה וכן אותיות בומ"ף שאחרי הו"ו. וכן בהה"ן החתי בפתח האמורי בחטף קמץ ולא ידע כי אותיות אחעה"ד גרמו זה שישתנה פתח לקמץ באותיות אע"ר על הרוב ובה"ח לסגול. וכן בשינוי שאר אותיות השימוש בנקודותיהן וכן בכללי דגש ורפי בג"ד כפ"ת. וכן בשו"אין מ"ש במ דאלי"כ ה"ז בור בברכו בציבור על הס"ת או לפני התיבה ברכו בשוא נחה דצ"ל נעה כי באתה אחר תנועה גדולה. אמנם לידע כל סעיפים וסעיפי סעיפים והיוצאים מן הכללים אין לבלות הזמן בהם כי ידיעתם רבית המבוכה ומעט התועלת ויש שפרשו על זה מה שאמר ריב"ז מענו בניכם מן ההגיון.

ועיין בש"ת שלמת חיים (ח"ד סי' ב אות טז) שלימוד בספרי הדקדוק שנתחברו על ידי גדולי

אלא ילמד את החתן מתחילה שיאמר תיבה זו מעצמו, ובאופן שהחתן עם הארץ ומוכרח מסדר הקידושין לומר לו בשעת הקידושין ברור מה לומר, יאמר לו תיבת לי בשפה רפה.

הט"ז (אהע"ז סי' לה ס"ק יב) הוכיח מדברי השו"ע (שם) שמסדר קידושין שאמר הרי את מקודשת לי וכו' וחזר החתן מלה במילה אחריו, אין לחשוש שמקודשת למסדר.

בכתר שם טוב (עמוד תריא) כתב, שכשאומר מסדר הקידושין לחתן תיבת לי' בכדי שיחזור ויאמרנה אחריו, נראה הדבר כאילו מסדר הקידושין הוא המקדש והחתן הוא שלוחו כנ"ל ואין לעשות כן.

האחרונים פלפו בדבריו, והוכיחו מכמה טעמים שאין הדבר מעכב, א. שהרי אין מסדר הקידושין נותן לכלה כלום. ב. כל העומדים במקום הקידושין עסוקים בעניין קדושי הכלה לחתן ולא למסדר הקידושין, וברור הדבר שכוונת החתן לקדשה לו ולא למסדר הקידושין. ג. בקדושי שליח אף על פי שאין צריך עדים למינו השליחות מכל מקום מבואר בשו"ע (אהע"ז סי' לה ס"ג) שצריך שהשליח והמשלה יודו במעשה השליחות, ובנדון שלנו גם מסדר הקידושין וגם החתן המקדש אינם מודים לשליחות. ד. בקדושין על ידי שליח צריך השליח לומר הרי את מקודשת לפלוני, וכאן אומר החתן הרי את מקודשת לי, אם כן וודאי שאין אמירת לי על ידי מסדר הקידושין פוסלת הקידושין, ואין צריך להקפיד על זה רק לכתחילה.

לקדש בכסף ונחשת אלא רק בזהב, לרמז שזוה הנותן בריא. ולאחר שדן עוד בדבר במעלות שיש לקדש בטבעת מזהב, ובמעלות שיש לטבעת מכסף, שאין בו החשש של קטיגור נעשה סניגור, כתב, אפשר שעדיף לקדש בטבעת של זהב לבן וכמראה הכסף הנמצא בזמנינו, ויוצא ידי שניהם, והוא כמיוזג זהב וכסף שהכסף לבגוניתו רומזת לרחמים כמבואר בזה"ק, ונעשה שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקי (שיר השירים ו ב). ועיין ביפה ללב (ח"ד אבהע"ז סי' לא סק"א).

ניצוד מלמדים עם הארץ את נוסח הקדושין

בגמ': הרי את מקודשת לי (קידושין ה, ב).
נוסח הקידושין המובא בסוגייתנו הוא 'הרי את מקודשת לי'. הפוסקים דנו באופן שהחתן עם הארץ או שאינו שומר תורה ומצוות ואינו יודע מה אומרים בשעת הקידושין, ורוצה מסדר הקידושין לומר לו תיבות הרי את וכו' שיאמר אחריו, אם יכול לומר תיבת לי', או שילמד את החתן קודם הקידושין תיבה זו שיאמרה מעצמו ולא יאמרה לו מסדר הקידושין. טעם נדון זה שכשהרב אומר תיבת לי יכול הדבר להיראות כאילו הרב הוא המקדש את האשה, והחתן הוא שלוחו של הרב לקדשה עבורו.

בשו"ת מהר"ם מינץ (סי' קט) כתב, שלכתחילה אין ראוי שיאמר מסדר הקידושין לחתן תיבה זו,

שפל ונמוך כמו הזהב, ונדע מאי שנפסק להלכה שאשה שהיא קולנית יכול הבעל להוציאה, ולכן לרמז לה שלא תהיה קולה נשמעת לכן מקדש אותה בזהב, ואתה תראה שבא הרמז בתיבת 'זהב' שהוא נוטריקון זה הקול בחשאי.

אולם בשו"ת לבושי מרדכי (ח"ג סי' רעד) הביא בשם הגר"מ בנעט זצ"ל שכיון שלומדים בסוגיין דין קדושי כסף 'קחה קחה משדה עפרון', ובעפרון כתוב 'כסף' ולא זהב, לכן יש לקדש בטבעת שהיא מכסף, וכ"כ בשו"ת הרי בשמים (מהדו"ת סי' רכט) שמנהגם לקדש בשל כסף, וכן הוא בן איש חי (פרשת שופטים אות ה), [ועיי"ש שכתב שמנהגם לחקוק על הטבעת צורת ה, והוא מנהג יפה].

בשו"ת דברי יציב (אבהע"ז סי' נב) הביא מאגרת הטיוול לאחיו של המהר"ל (חלק הרמז אות ז) שכתב לענין זהב כסף ונחשת האמורים בנדבת המשכן, שיש שלשה דרגות בנותני נדבה, דרגה ראשונה, הנותן 'זהב' שהוא נוטריקון, זה הנותן בריא. שנותן נדבתו בעוד שהוא בריא, וזה המעלה העליונה.

דרגה שניה היא הנותן 'כסף' שהוא נוטריקון, כשיש סכנת פחד. וזו מעלה שניה שנודב מחמת פחד.

דרגה שלישית היא הנותן, 'נחשת' נוטריקון, נתינת חולה שאמר תנו. שזוהי מעלה תחתונה כשנותן מחמת חליו.

לפי זה ביאר הדברי יציב שאין זה לסימן טוב

נביאים וכתובים מאידים כבודוקה

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל קֵינִיבְסְקִי זְצוּק"ל

בעל קהילות יעקב
כ"ג אב תשמ"ה

"ברענג מיר די שטעקן!" ("תביאי לי את המקל!")

היה סיפור באיש ספורט מפורסם בא"י, שמוצאו היה מבית חרדי, והחליט להגיש מועמדות לכנסת בא"י, הוא היה משוכנע שיזכה בבחירות.

באחד הימים הוא הודיע על בואו לביקור בבית מֶרֶן הַסְטֵיפֶלְד זצ"ל, שהוא חשוב לבקש את תמיכתו, הוא דאג להגיע למקום עם צלמים, שינציחו את ברכתו של הרב.

בני הבית חששו מאד, מי יודע כיצד יגיב הלה אם מֶרֶן יסרב לו, הלא הוא בריון שעיקר כוחו בידי, באו איפוא חמשה עשר מתפללים מבית הכנסת לדרמן והמתינו תחת הבית, כדי שבמקרה הצורך יוכלו להגיש עזרה מיד.

הסטייפלד התקשה לשמוע, והספורטאי רשם לו על פתק "אני רוצה שהרב יורה לכולם להצביע עבורי בבחירות".

עיין הגאון בפתק, וקרא לעבר הרבנית "ברענג מיר די שטעקן!" ("תביאי לי את המקל!").

רק שמע את הדברים יוצאים מפי קדשו, ומיד הפך פניו ונמלט מן הבית כילד קטן... למחרת הכריזו הכותרות בעיתון "האדם שהצליח לקרוע אריה, ברח מהוקן בבני ברק..."

(דורש טוב, פסח עמ' 618)

שבבגדו, והראה לו. הצביע על אחד החוטים, ואמר: "רואה אתה, חוט זה הוא 'השמש'. הוא היוצר את החוליות, והופך את החוטים לחפצא של מצוה! בתחילה, הוא היה הארוך מכולם. אך מה אירע, הוא הסתובב סביבם לזכותם. הסתובב והסתובב, וככל שהסתובב הלך והתקצר, עד שנהיה קצר כמותם..."

- ופטרו לשלום...

הגש"פ - הקהילות יעקב

נולד בעיירה הורנוסטייפל בט' בתמוז תרנ"ט, למשפחה מחסידי טשרנוביל. כבר מצעירותו נחשב לעילוי. בזמן מלחמת העולם הראשונה, גלתה ישיבת נובהרדוק בעיר הומל, ובתקופה זו למד בה. נשא את בתו של הרב שמריה קרליץ, רב העיר קוסובה.

עלה לארץ הקודש בר"ח ניסן תרצ"ד, והתיישב בבני ברק, בשכונת לגיסו, מֶרֶן "החזון איש".

חיבר ספרים חשובים ובעיקר התפרסם ספרו 'קהילות יעקב' שהתפרסם מאוד בעולם התורה בכלל ובקרב הציבור הלומדים בפרט

נתבקש לשיבה של מעלה בכ"ג אב תשמ"ה, ונקבר בבית העלמין 'זכרון מאיר' בבני ברק, בסמיכות לגיסו החזון איש, אתו היה בקשרי אהבה חזקים.

הסתובב והסתובב עד שנתקצר...

מעשה בבן ישיבה שבא לפני הגאון בעל הקהילות יעקב זצ"ל, ושאל האם יוכל לעסוק ברישום תלמידים לחינוך תורני, שיש בזה משום הצלת נפשות.

ענהו הקה"י "שב ותלמד!"

מהר להבהיר: "לא התכוונתי בתקופת הלימודים. שאלתי על ימי 'בין הזמנים'! ענהו הסטייפלער: "בבין הזמנים, אפשר..."

הודה וביקש לצאת, קרא לו הקה"י שישוב. חזר, ורבינו נטל בידיו הקדושות את הציצית

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל

בעל בית אפרים, מטה אפרים ועוד

כ"ד אב תקפ"ח

נעלמו ממך, ותעמול בענינים טפלים, הנני מוכרח להראות לך כי מה שלך אינו שלך, ומה שאין בידך מוכרח הוא לך.

וכאשר הלך הרב לדרכו אמר לי הגאון ז"ל, אתה ידעת דרכי ונתיבתי מאז, לחבב את לומדי תורה מאוד מאוד, ומיד כשאני מכיר באיש כי יש בו ריח תורה אני מכבדו ומפרסם שמו ברבים, וכבר הרגלתי לבאר מליצת הז"ל (ב"מ פה:): איסרתא בלגינא קיש קיש קריא, היינו בימים הקדמונים שהיתה מעלת התורה חשובה עד מאוד, מיד שהיה לו לאדם חלק כל שהוא בתורה היה מפורסם לכל, אמנם בזמנינו כי הענין מושפל עד לעפר הנה החוב מוטל על המפורסמים המוכתרים בכתר שם טוב להאציל מכבודם והודם על כל בעלי תורה, למען הגדל תפארתם בקהל רב.

אולם כל הכבוד הזה הוא נאה רק ללומדים לשמה היינו להבין דברי הש"ס והראשונים, אם שלומדים גם להתגדר בפני אנשים, בכ"ז הנה כוונתם להשלים עצמם באמת כפי אשר נאות לדעת כללי ופרטי התורה.

(הובא בספר 'ברוך ה' יום תניינא' בשם דוד דעה עמ' קג)

אחת הייתי אצלו ובא רב אחד מקהילה קטנה והתחיל להציע לפניו איזה חידושים, ומיד כאשר כלה הרב את דבריו, רץ הגאון רז"מ לארגז ספריו, והוציא ס' אחד קובץ פשטים שונים, והראה לו שדבריו נמצאים שמה ככתבם וכלשונו. ואמר לו אם הייתי יודע בבידור כי תעמול באמת בתורה, ללמוד גמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים להורות הוראה להלכה, אזי כבר יצאת ידי חובתך המוטל עליך והייתי מוחל לך על אשר התלבשת בטלית של אחרים, אבל עתה בראותי כי עיקרי הדינים

הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות נולד בבראדי שבפולניה בשנת תקכ"ב למשפחת רבנים מפורסמת. אחיו היה מגדולי אותו דור ומחבר 'שערי תשובה' על שו"ע א"ח.

בצעירותו כיהן תקופה קצרה ברבנות, אך לאחר שהתעשר התמסר ללימוד התורה וסירב לקבל על עצמו עוד עול רבנות.

היה גאון אדיר, גביר עצום פאר הדור, ופוסק גדול, שנשענו עליו כל גדולי ישראל בדבר הלכה למעשה.

הוא חיבר ספרים תורניים חשובים, ביניהם 'שערי אפרים' על הלכות קריאת התורה ו'מטה אפרים' על הלכות הימים הנוראים, 'יד אפרים' - הערות על מפרשי השו"ע, שו"ת 'בית אפרים' ועוד.

הגרא"ז נפטר ביום כ"ד מנ"א בשנת תקפ"ח.

הוכחת רב שעסק בעניני תורה טפלים משל אחרים

תלמידו הגאון מוה"ר צבי חיות ז"ל סיפר, פעם

הגאון רבי יעקב משולם אורנשטיין זצוק"ל

אבד"ק לעמבערג בעל ישועות יעקב

כ"ה אב תקצ"ט

טארנופול, שם נתקבל לרב אצל המשכילים. אחד המשכילים, שהיה גביר ותקיף בעירו, ערך קובלנא לבית המשפט, נגד הגאון האבד"ק לבוב, הישועות יעקב, על אשר החרים את המשכילים. ואחרי אשר נוכח לדעת כי הוא רק תקיף בעירו נגד העניים ואומללים, אבל לא נגד הארי החי האבד"ק לבוב, בא פעם אחת לקהילת לבוב ונכנס אל הישועות יעקב, ואמר לו: רבי, הנה אנחנו עומדים מערכה מול מערכה על שדה קרב, ועד מתי תאכל חרב, על כן באתי לבקש אתכם, כי נבא לעמק השווה והקולות יחדלון.

כשמעו הישועות יעקב כדברים האלה, עמד על רגליו, וקרא בקול ואמר: האם בנדון 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אחד' אפשר לבוא לעמק השווה ולעשות פשרות?

(ספיר ויהלום פר' ואתחנן תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

על מעשי המשכילים בעירו ובמקומו ובסביבותיו, ויצא באף ובחמה ללחום מלחמת הדת והיהדות, והדיח את אחד מראשי המשכילים ממשמרת כהונתו, שהיה סוכן ונאמן במסחר בשר כשר, עד שנאלץ אותו משכיל לעזוב את לבוב וליסע לעיר

הגאון הגדול רבי יעקב משולם אורנשטיין אבד"ק לעמבערג, הנודע על שם ספרו 'ישועות יעקב', נולד בשנת תקל"ה לאביו הג"ר מרדכי זאב אבד"ק לעמבערג. נשא את בתו של הגאון הנגיד רבי צבי הירש הלוי וואהל מיערסלוב, המכונה רבי הירש מייטשיס, ועבר לגור אצלו. כיהן כאבד"ק זולקאווא ובשנת תקס"ה עבר לכהן לאבד"ק לעמבערג. נסתלק ביום כ"ה אב תקצ"ט לפ"ק.

יצא באף ובחמה ללחום מלחמת הדת והיהדות במשכילים

הגאון רבי יעקב אורנשטיין זצ"ל, בעל 'ישועות יעקב', אבד"ק לבוב, לא היה יכול לעבור בשתיקה,

הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמאר זי"ע

בעל דברי יואל, ויואל משה ועוד

כ"ו אב תשל"ט

ששה בעיר ירושלים על אודות הגס הפלאי אשר קרה אותו בהיותו במחנה השמדה אצל הנאצים ימ"ש בענין זקנו.

רבינו הקדוש סבב אז את פניו הקדושים עם מטפחת כדי לכסות את זקנו הקדוש שלא יתנפלו עליו להשחיתו. באותה העת הגיעה השמועה שהנאצים ימ"ש באו פתאום למקום אשר נשי ישראל היו אסופים שם וגלחו את שער ראשן והבינו כולם שהסכנה מרחפת על זקן רבינו, ועוד מעט הם באים להשחיתו ולכן חיפשו מספריים לרבינו כדי שיהיה לו מוכן לעת הצורך ויוכל לסלק זקנו מבלי חשש איסור תורה על כל פנים, ולא יסתכן בנפשו כי הרשעים ימ"ש היו הורגים על זה, והניחו המספריים בתוך השק הקטן שהיה שייך לו, אך הוא אמר שאינו חפץ להיזקק לזה בשום אופן.

כשהגיעו הקאמיסאר [-הקצין] והרופא לרבינו, כבר היה לעת ערב והחושך כבר כיסה את עין הארץ והוליכו עמהם נר עלעקטרי גדול פראדזשעקטער, להאיר לפניהם ובעת בדיקת זקן רבינו שאל הרופא את רבינו למה כסית את פניך במטפחת ורבינו השיב לו שדבר זה יש לו ענין עם האזנים והפה.

ציוה הרופא להחיר את המטפחת, ובעת הסרת המטפחת נגלה זקנו הקדוש, והקאמיסאר האיר את המקום בהנר העלעקטרי הנ"ל, והרופא הביע, 'זה הוא זקן נקי ויוכל להשאיר' [עס איז א ריינס בארדע עס קאן בלייבען].

כשסיפר הרה"ק הדברי יואל את המעשה הזה, הביע על זה ברוב ענוותנותו 'איני יודע עד היום מה קרה אז'.

(ספיר ויהלום פר' וירא ע"ה- להגה"ח ר' מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

וכמה פעמים עלה ארי מבבל לחונן את ארץ הקודש לבקר ולחזק את בני עדתו.

בשנות תשי"ב, תשי"ו, תשי"ט, תשכ"ה, ומדי שנה בשנה שלח מכתב ברכת השנה לבני העדה החרדית. וכן מדי תקופה היה שולח מכתבי חיזוק בענינים העומדים על הפרק.

בשנת תשל"ו השתקע בעיר קרית יואל שבמאנארא, עד להסתלקותו ביום כו"ב - כ"ו אב תשל"ט ושם מנוחתו כבוד.

השאיר אחריו ברכה ספה"ק דברי יואל על התורה ומועדים ש"ת דברי יואל ויואל משה על הגאולה ועל התמורה ועוד.

כך ניצל מגזיזת זקנו הק' מהצוררים הנאצים ימ"ש

סיפר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א בעת

מרן הגה"ק רבי יואל טייטלבוים זיע"א, נולד בעיר סיגעט שבאונגריין, ביום י"ח טבת תרמ"ז, לאביו הרה"ק ר' חנניא יום טוב ליפא מסיגעט זיע"א הקדושת יום טוב בהרה"ק ר' יקותיאל יהודה זיע"א הייטב לב מסיגעט (בהרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראביטש זיע"א בהרה"ק ר' משה מאוהעל זיע"א הישמח משה).

בשנת תרס"ד נשא את הרבנית הצדקנית מרת חוה ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם חיים הורוין מפלאנטש זיע"א בנו של הרה"ק ר' משה מראזוואדוב זיע"א חתן הרה"ק הייטב לב מסיגעט זיע"א בהרה"ק ר' אליעזר"ל מזיקוב זיע"א בהרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א, וממנה נולד לו ג' בנות ואחת מהן נישאה להגה"צ ר' יקותיאל יהודה מסעמיאהלי זצוק"ל.

בחודש אלול תרצ"ז נשא בזיו"ש את הרבנית הצדקנית מרת אלטא פייגא ע"ה בת הגה"צ ר' אביגדור שפירא מטשענענסטחוב זצוק"ל, נכדו של הרה"ק מצאנז זיע"א ועוד.

בשנת תרע"א נכתר לאב"ד ארשווא, ובשנת תרפ"ו עבר לכהן בקראלי, בשנת תרצ"ד עלה לכהן בעיר סאטמאר אשר על שמה נתפרסם. עבר את ימי הזעם וניצל בניסי גיסים כאשר יצא לחרות והגיע לשווייץ ביום כ"א כסלו תש"ה.

משם עלה לארה"ק והתעכב בה עד אלול תש"ו, ואז נסע לאמעריקא ונתיישב בה בעיר וויליאמסבורג, ויסד מוסדות עולם והפיח רוח חדשה על אדמת אמעריקא.

בקין תשי"א נתעטר להיות נשיא העדה החרדית, וביום ז' סיון תשי"ג כשנסתלק לגג"מ הגה"ק ר' זעליג ראובן בענגיס זיע"א גאב"ד פעיה"ק ירושת"ו נתעטר הרה"ק בו ביום לכהן במקומו כגאב"ד ירושת"ו עד לפטירתו.

וכמה טרחתי יומם ולילה
במו עשר שנים רצופות בקיבוץ חיבור זה
מזע ברב מימון

הגאון הצדיק רבי שמואל מסלנט זצ"ל רבה של ירושלים כ"ט אב תרס"ט

מחייטו, והוא מתבייש לבקש בפה מלא את כל מה שחסר לו, ולכן אמרו שאשרי זה שמשכיל אל דל, שהוא מבין ומשכיל מתוך דברי העני את בקשותיו ונותן לו בעין יפה וברוח גדיבה, כמו כאן שהעני התבייש לומר שאין לו בשר ליר"ט, ורימו בתוך שאלתו שרוצה לשתות חלב בשולחן ליל הסדר, והגר"ש סלנט בפקחותו הבין מתוך דבריו את בקשתו האמיתית.

ובהיותו בזה יש לעורר ע"ז ליתן צדקה בעין יפה ובסדר פנים יפות, וגם לראות לקיים מצות הכנסת אורחים ששכרה גדול מאוד. במשנה (אבות פ"א מ"ה) אמרו, יהי ביתך פתוח לרווחה ויהיו עניים בני ביתך. והכוונה בזה, כי מי שמנהיג את ביתו ברוב פאר והדר בכלים נאים ומפוארים, סדיני חור כרפס ותכלת על הרצפה, לא ירצה להכניס עניים לביתו פן יקלקלו את הדרו ויזיקו את גודל פארו, נמצא שההידור והתפארת היתירה גורמים להרחקת עניים מביתו, והוא חס על רצפת ביתו יותר משהוא חס על נפשות האביונים. לכן אמר התנא, "יהי ביתך פתוח לרווחה" להכניס עניים מרודים לתוך ביתך, וזה יתכן רק אם "יהיו עניים בני ביתך", שגם בני ביתך יתנהגו כמנהג עניים ללא כבוד ויקר.

ובדרך צחות יש לומר, ע"פ מעשה בעני שבא לבית עשיר וביקש מקום ללון, וענהו העשיר שאין לו מקום לאכסנו לינת לילה, ושאלו העני הלא יש לך חמשה חדרים בבית, השיבו העשיר שהחדרים האלו כולם יש להם תשמיש מיוחד, חדר אחד הוא חדר האכילה, השני חדר השינה, השלישי חדר לקבלת אורחים וכו', וממילא אין לו שום חדר לתת בו מקום לינה לעניים, אמר לו העני, למזלך אין לך אלא חמשה חדרים, כי אילו היה לך יותר כי אז לא היה מקום ללון גם לך עצמך. הלימוד מזה – כי זה שאינו רוצה להכניס עניים בביתו משום שחושב שאין דירתו מרווחת, סופו שגם בשביל עצמו אינו מוצא בה מקום. לכן אמר התנא, "יהי ביתך פתוח לרווחה", אם תרצה שבייתך יהא פתוח לרחבות והרווחה, העצה היא "יהיו עניים בני ביתך", כי כשתכניס עניים בבית יהיה לך גם הרווחה לך עצמך.

(שיחות מלוה – הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל)

מאיר אויערבך ז"ע]. כמו"כ היה נוסע פעמים רבות לחוץ לארץ לאסוף כספי צדקה עבור אנשי ירושלים העניים והעטופים ברעב, ולפי מיטב זכרוני כמדומני שהיה גם בבעלזא לצרכי צדקה. על גודל צדקותו בגמילות חסדים – מספרים שפעם בליל הסדר דפק יהודי עני על דלתו ושאלתו בפיו, האם הוא יכול לצאת ידי חובתו במצות ארבע כוסות ע"ז חלב כי לא השיגה ידו כדי קניית יין, והגר"ש סלנט בשמעו זאת, נכנס למטבח ואמר להרבנית שתיתן ליהודי זה בקבוק יין וכן כמה חתיכות בשר לכבוד יר"ט, והרבנית תמחה מדוע ליתן לו בשר, הרי הוא אמר שרק יין אין לו, ומה יעשה עם בשר שכבר יש לו מן הסתם, אמר לה הגר"ש בחכמתו הרבה, הרי אם עלתה על דעתו לצאת ידי חובת ארבע כוסות עם חלב, מוכרח להיות שגם בשר אין לו בבית, שהרי איך ישתה כוסות חלב באמצע הסעודה יחד עם הבשר, לכן ניתן לו גם בשר שיהיה לו, ע"כ המעשה. בזה אמרתי מכבר לפרש הפסוק (תהלים מא, ב) "אשרי משכיל אל דל", כי יש פעמים רבות שהעני חסר לו הרבה דברים כדי

הגאון הצדיק רבי שמואל מסלנט נולד בב' שבט תקע"ו בעיר וולקוניק לאביו רבי צבי הירש ששימש כרב העיר ולדיסא.

בילדותו למד אצל אביו, ולאחר שנתיים עבר לעיר קידאן שם למד מפי הרב צמח שפירא, והתפרסם בכינוי 'העילוי מקידאן'. לאחר מכן למד בסלנט אצל הרב צבי ברוידא, ובישיבת וולוז'ין. הוא נסמך לרבנות על ידי הרב אברהם אבלי פאסוועלער ראב"ד וילנה, והרב יעקב ברוכין רבה של קרלין.

עם הגיעו לירושלים בשנת תר"א כיהן כאב בית הדין של העדה האשכנזית בירושלים, תחת חסותו של חותנו שהיה מורה הוראה של העדה האשכנזית בירושלים.

מקום בית הדין היה במתחם חורבת רבי יהודה החסיד, שהייתה מרכזו של הציבור האשכנזי פרושי בירושלים, ושם גם התגורר הרב סלנט כל חייו, בדירה קטנה ודלה ללא חלונות. במתחם זה שכנה גם ישיבת עץ חיים בראשה עמד מאוחר יותר. מאוחר יותר, כשהציעו לבנות לו בית מרווח, התנגד. כאשר נבנתה שכונת משכנות שאננים נבנתה שם דירה מיוחדת לרב סלנט, אולם הוא העדיף להישאר לגור בעיר העתיקה.

בשנת תרכ"ו נפטר חותנו, רבי יוסף זונדל מסלנט, והרב סלנט התמנה במקומו למורה הוראה לעדת האשכנזים בירושלים, ועל פיו התנהלו גם ענייני הקהילה.

כיהן ברבנות עד ליום פטירתו בעת שנתבקש לישיבה של מעלה בכ"ט אב שנת תרס"ט, בשיבה טובה בגיל 93 שנים.

גודל צדקותו בגמילות חסדים

הגר"ש היה ראב"ד עיה"ק ירושלים ת"ו, ובגודל צדקותו עשה הרבה דברים יותר ממה שהיה צריך לעשות מתוקף תפקידו, שהיה מסייע הרבה לעניים ולנוזקים מאנשי ירושלים שהפרוטה כלתה מכיסם, וכן תיקן הרבה תקנות גדרים וסייגות בעיר, ועד היום נהוגים בירושלים כמה מנהגים שנשארו מעת היותו ראב"ד שם. [מה שנהוג אצל אנשי ירושלים שלא לזמר בכלי זמר בשמחות נישואין, זה נתקן ע"י הגאון רבי

התדבקות לצדיקים

שאינה מצוירת רק על גבי הנייר כי אם אותה בעצמה כצביונה וכתארה כמו שהיתה לעיני בעלי הש"ס, ואיך אתאפק אימא ואשאר קפוי על שמרי בביתי ולא אכתת את רגלי אפילו מאות פרסאות כדי לקבל פני רבותי שהם ש"ס זוהר חיים (צבי לצדיק' עמוד כ).

כתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זיע"א (פרשת ויחי): כי הנה שמעתי מפה קדוש איש אלהים בוציגא קדישא הקדוש המנוח [הרה"ק רבי מרדכי] אב"ד ור"מ דק"ק נשכיו זע"ל שאמר, ששורש מה שנוסעים אל הצדיקים יהיה עיקר הכוונה לא כיש מי שנוסעים עבור תפילה, ויש מי שנוסעים עבור תורה, ויש מי שנוסעים עבור שיראו מדרגות, לא זה הוא הנסיעה העיקרית; אלא העיקר הנסיעה יהיה רק עבור לבקש השם יתברך, לידע לירא מהש"ת היראה הרוממות, ולידע כי הוא עיקרא ושרשא דכל עלמין. והאיך יוכל לבוא לזה, העיקר הוא על ידי התחברות הצדיקים.

על הפסוק (דברים יג ה): 'אֲתִירִי ה' אֱלֹהֵיכֶם תִּלְכוּ וְאִתּוֹ תִּדְרֹאוּ וְאֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וְבִקְלוֹ תִשְׁמְעוּ וְאִתּוֹ תַעֲבֹדוּ וְבוֹ תִדְבְּקוּן', פירש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שיש בו ציווי על התדבקות לצדיקים: ואומרו 'ובו תדבקו' יתבאר על דרך אומרם ז"ל (כתובות קיא): וכי אפשר לידבק בשכינה אלא שידבק בלומדי תורה שהם מרכבה לשכינה וכאלו נדבק בו יתברך, וכאן צוה ה' שלא ידבק אלא בקרובי ה' וקדושי. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

פעם אחת אמר הגאון רבי יעקב אורנשטיין מלבוב זצ"ל, בעל ישועות יעקב, אל הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א, מתוך שיחה ידידותית: רבי מזידיטשוב לשם מה נוסע כת"ר אל רבו ללובלין, ואני יודע ועד כי לא לתורה שלו הוא צריך, ואם ללמוד ממנו מוסר ויראת שמים, המבלי אין תורה בישראל במקומו ובביתו, הלא לפניו תורה שלמה, ש"ס ומדרשים וספרי הזוהר, מלבד ספרי מוסר ויראים לאין מספר שיש בהם תלי תלים של יראת שמים, הרבה יותר ממה שהוא לומד אצל רבו. ובכן, טרחתו דמד ובטול תורה שלו על שום מה?

פתח הרה"ק מזידיטשוב את פיו בחכמה, ואמר לו: רב מלבוב, יודע אנכי במד שנהירין לו שבילי מסכת עידובין וציווי כל המבואות שבה כשבילי דמתא, ואעפ"כ אין כל ספק אצלי שאם יבוא אליו מי שהוא ויאמר לו שבעיר פלונית ישנה 'מבוי העשויה כנדל שנשארה בצורתה הישנה כמו שהיתה בימי חכמי הש"ס, אע"פ שצורת מבוי כזו ידועה לו לכל פרטיה כאילו ראה אותה בעיניו, בכל זאת היה מטריח את עצמו לנסוע לעיר ההיא כדי לראות בעיניו מבוי זו כמו שהיא בעינה, כי סוף סוף אינה דומה שמיעה לראיה.

והוא הדבר, סיים הרה"ק באש קודש, גם בנסיעותי אל רבותי, אמת ויציב שיש לנו תורה שלמה של מוסר ויראת שמים בש"ס ומדרשים זוהר הקדוש וספרי יראים, אבל סוף סוף אין בהם לפנינו רק אותיות שאין בהם רוח חיים, בעוד שברבותי אני מוצא תורת חיים, ש"ס ומדרשים חיים וקיימים לפנינו שאפשר לראותם בעיני בשר ולשמוע דבריהם דברי אלקים חיים מפיהם ולא מפי כתבם, 'מבוי העשויה כנדל

אור החיים המבואר

במתיקות ועריבות טוב התורה

אור החיים המבואר
 או כתיבם של מתיקות נערה בעיניה נודדים עין הביאור המקור
 עיל כל ספר ה'אור החיים' חק 'אור החיים' - ביאור ענין האומד
 ביאור החיים - מקורות נודדים ביאור הש"ס

אור החיים המשולב
 המבית עשירה נכדוה הביאור 'אור החיים' וירקם ביאור החיים
 ביאור משיבם ישנה באכשת כותב החיים 'עין תורה
 | יזורה חיים | הערות | מציגים ומקורות בעיניה נודדים עין

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

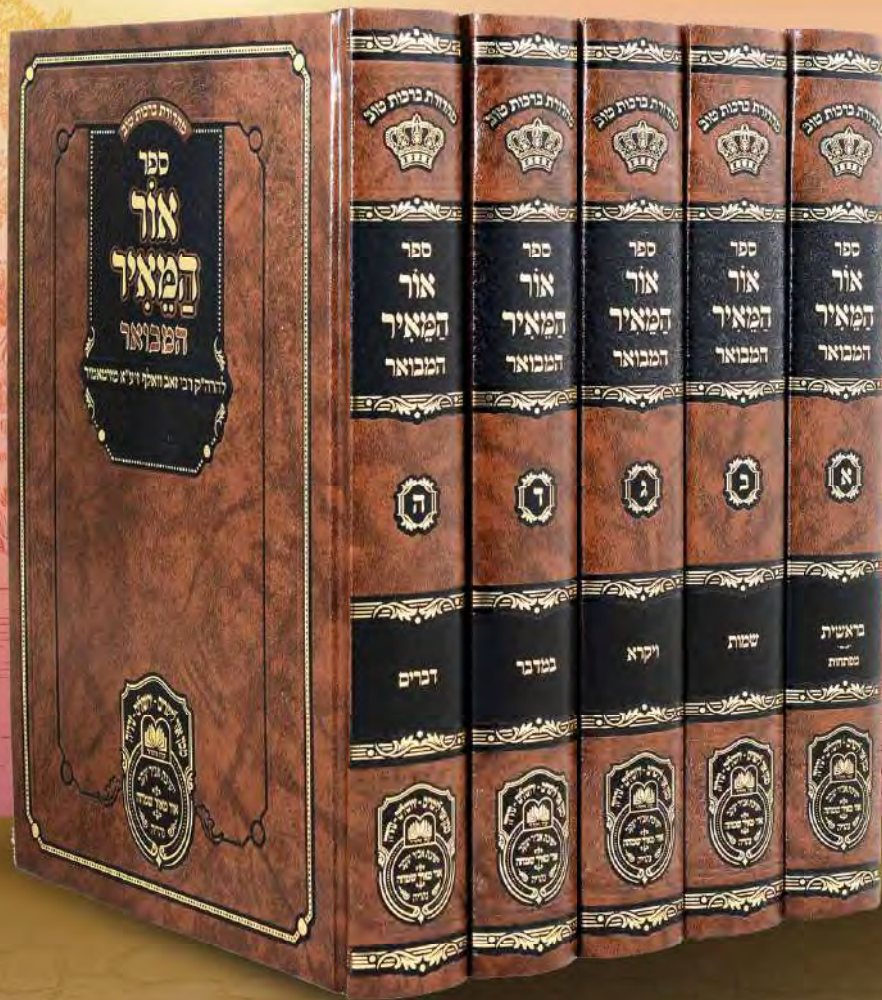
חיים של תורה

נוצב ותמיד: שוקי קטר

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

מהדורה חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה כמותה אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מוזטאמיר

מטיינאור

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

חדש בממלכת התורה

חדש

אוצר פניני החסידות ראש חודש

מהדורת 'קרבן טללי ברכה' מכון 'אור לישרים' - נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' ליקוט דברי רבותינו מאורי הדורות גאוני ישראל ודועי החסידות בלשונם, מעשי צדיקים, משא קודש מאת כ"ק ארמו"ד רבי דוד אביחצירא שליט"א, וספיד ויהלום מהגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א.

חדש

סט ירושלמי בינוני בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

תלמוד ירושלמי עוז והדר, מוגה כולו ומזוקק משגיאות, בעמוד נאה ומרדיב עין, ובתוספת פירושו של הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל על גבי העמוד.

דבר בעתו

אוצר ראש חודש מהדורת קליין

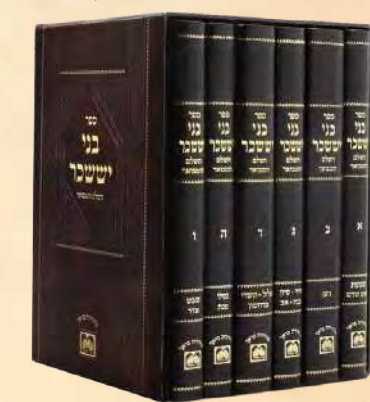
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' בו נאספו כל ענייני ראש חודש בתלמוד ובאגדה הלכה וקבלה, לכרך אחד, למען יוכל כל אדם ללמוד ענייני ראש חודש, עם פיוטים ותפילות לראש חודש וערב ר"ח.

דבר בעתו

'בני יששכר' המבואר - שבת וראש חודש מהדורת בראך

בני יששכר לשבת וראש חודש להרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א, במהדורה מבוארת, ביאור נרחב להבנת דבריו, ובתוספת הערות וצינונים, ומדור ליקוט מיוחד מתוך כל כתבי רבינו בענין המדובר, הטקסט כולו הוגה ע"פ דפו"י ונערך מחדש ונוקד בניקוד מלא, נוספו כותרות משנה לכל קטע, מפתחות המקורות ומפתחות ענינים.

חדש

תרופה של רעל - מאירים 21 סיפור מהיי הרה"ק רבי בונים מפשיסחא

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' ומאירים את העולם סיפורי צדיקים לילדים. סדרת הספרים הפופולארית 'מאירים' קנתה שם דבר בעולמם של ספרי התוכן החינוכי לילדים, והפכה למוצר חובה בכל בית יהודי. ספרי קריאה בכריכה קשה בעיצוב מושך עין מלאים במידע עשיר וערכי על השושלות החסידיות וגדולי התורה מדורות עברו המעוררים את לב הילד למען ילך בדרך טובים. עם הופעתם של כרכים נוספים בימים אלו, מתרחבת הסדרה המפוארת בהדר וביופי כראוי לחינוך דורותינו בדרך ישראל סבא.

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיד לבוא'

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי **אברהם דוב** זיע"א **מאווריטש** סולל באומנות אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאין, כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימזליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה נתעלית להיותה מזרז ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא "**ויסיפו ענווים בה' שמחה**" מהדורת פאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | ציוני החסידות | פרקי תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

בת עין המבואר
מהדורה חדשה ללא ביאור
פורמט גדול | פורמט קטן

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מלון יקרון והדושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הֵיָא חֻז־הֵא

חֻז־הֵא דְאֻר־יֵהָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

חסד יסודו של בנינו של עולם

הרק) על הגמרא שדרשו הדרדקי (שבת קד.):
'א' ב' אלף בינה, ג' ד' גמול דלים, ה'ו שמו של
הקב"ה, אם אתה עושה כן הריני ז'ן אותך ח'ן
אותך ומט"ב אותך ונותן לך ירושה לעולם
הבא. והקשה, מהו שאמרו ה'ו שמו של
הקב"ה, וי"ד להיכן הלך. ועוד מה שייך שמו
של הקב"ה אם אתה עושה כן.

אלא העניין הוא כי אב"ג דה' גימטריא י"ה
ואחר אותיות אלו באה האות ו', שהם יחד
כל אותיות ה' יתברך, ובא לרמוז לנו, הרוצה
להעשות מרכבה לשמו של הקב"ה יאחז צדיק
דרכו בשני אלו, האחד אלף ב'ינה הוא התורה
אש דת כנגד האש שבקדושה שהוא המתלהב
בתורת ה' שנאמר בה (ירמיה כג כט) 'הלא כה
דברי כאש'. וגמול ד'לים זה גמילות חסדים
כנגד המים שבקדושה. ובכך השלים שמו של
הקב"ה, ואם אתה עושה כן הריני זן אותך חן
אותך ומטיב לך, ונותן לך ירושה לעולם הבא.

המורם מזה גודל הדביקות שנדבק האדם
בבוראו ע"י שעוסק בגמילות חסדים, ובכך
מובן הכיצד עולה בקנה אחד עם העוסק
בתורה וקובר את בניו, שיכולים לבוא בכח
גמילות חסדים לדרגות גבוהות ועצומות ממש
מעין אלו.

בקלות יכול כל אדם לקיים מצוה זו
מצות גמילות חסדים הוא מצוה שבגופו ואף
אם אין בידו כלום, יכול לגמול חסד, והרי הן
דברי הגמרא (סוכה מט:): תנו רבנן, בשלשה
דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה,
צדקה בממונו, גמילות חסדים בין בגופו בין
בממונו. צדקה לעניים, גמילות חסדים בין
לעניים בין לעשירים. צדקה לחיים, גמילות
חסדים בין לחיים בין למתים.

ולמעלות אלו יכול כל אדם לבוא, שאף
שבשאר כל מצוות התורה צריך לעשותם לשם
שמים ולא לצורך עצמו וטובתו כדי שתהיה
המצוה בשלימות. בגמילות חסדים ובצדקה
שונה הדבר ואף אם עושה המצוה שלא לשמה
עולה לו המצוה, כמו שאמרו בגמרא (פסחים
ח). האומר הרי סלע זו לצדקה בעבור שיחיה
בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק
גמור.

דביקות עליונה ע"י גמילות חסדים
בגמילות חסדים ישנם שלשה עניינים אלו
שנכתבו בתורה. האחד, לזון ולפרנס עניים
שנכלל במעשה ה' - 'זיעש כתנות עור וילבישם'.
השני, גמילות חסד לחיים שהיא ביקור חולים.
והשלישי, גמילות חסד עם המתים כדכתיב
'ויקבור אותו בגיא'. ובשלשה אלו נדבק האדם
בבוראו כאמרת אלוה צרופה בפסוק שלפנינו
כמו שאמרו בגמרא (שם) **אחרי ה' אלקיכם**
תלכו, וכי אפשר לו לאדם להלך אחר השכינה,
והלא כבר נאמר (לעיל ד כד) 'כי ה' אלקיך
אש אוכלה הוא'. אלא להלך אחר מידותיו של
הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים וכו' אף אתה
וכו'.

כשעוסק בתורה וגומל חסדים זוכה
להיעשות מרכבה לשמו יתברך
וידועים דברי **החתם סופר** (בהעלותך ד"ה

אחרי ה' אלקיכם תלכו (יג ה). איתא בגמרא
(ברכות ה). 'כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים
וקובר את בניו מוחלין לו על כל עוונותיו'.
וצריך להבין הכיצד מקומה של גמילות חסדים
נמצא בין דרגות העצומות של העוסק בתורה
והקובר את בניו.

אלא הוא גופא נראה מכאן, שאכן גדולה
מעלתה של גמילות חסדים עד למאוד, שהיא
עיקרו ותחילת בנינו של עולם ככתוב (תהלים
פט ג) 'כי אמרתי עולם חסד יבנה', ודרשו חז"ל
(סוטה יד): דרש ר' שמלאי, תורה, תחילתה
גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים.
תחילתה גמילות חסדים, דכתיב (בראשית ג
כא) 'זיעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור
וילבישם', וסופה גמילות חסדים, דכתיב (להלן
לד ו) 'ויקבור אותו בגיא'. ובתנחומא (וישלח
י) הוסיף: אמצעתיה ביקור חולים שנאמר
(בראשית יח א) 'וירא אליו ה' באלוני ממרא'.

מִילְתָא דְפְלִיאָה

סגולת המצוות שהם עצות לבני ישראל לפתוח על ידיהם שערי ברכה וטובה

**וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מֵעַשְׂרֵי דְגָגָה תִּירְשֶׁף וַיִּצְהָרְךָ
וּבְכֹרֶת בְּקָרְךָ וַצְאֲנָה לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ כָּל הַיָּמִים (יד, כג).**

איתא בזוהר הקדוש (יתרו פב): שתרי"ג מצוות הם תרי"ג עצות שנתנה התורה אדם
להיטיב בהם דרכיו, כדי להידיבק על ידיהם בשכינה הקדושה, שתהיה השכינה שורה
ומתהלכת בקרב בני ישראל, וכדי לזכות בהם לחיי העולם הבא.

והוסיף **בקדושת לוי** (פסח ד"ה חכם) שמקרא מלא הוא, **למען תלמד ליראה את**
ה' אלקיך כל הימים, שכל התורה והמצוות הן בכדי לבוא על ידיהם ליראת הרוממות
ואהבת ה'.

ובבני יששכר (חודש ניסן מאמר ד דרוש ז) כתב שזו היא סגולת המצוות שהם עצות
לבני ישראל לפתוח על ידיהם שערי ברכה וטובה, כי כל מצוות עשה מעוררת לפי
שורשה שפע גנזי ברכות ישועות וחסדים מן השמים, וכן ההימנעות מלעבור על מצוות
לא תעשה מונעת השפעה לכוחות הרע והסטרא אחרא, כי הכל תלוי במעשיהם של
ישראל וכמו שכתוב (להלן ל, טו) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת
המוות ואת הרע'.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

התחדשות בתורה

לא יכיר בה יותר, וברבות השנים ודורי דורות שישבו בארץ ישראל ישכחו כל הגמולות הטובות שעשה עמהם ה', ותתיישן בעיניהם הטובה שהוציאם ממצרים מבית עבדים והושיבם בארץ זבת חלב ודבש, ודבר זה יגרום 'והשחתם וגו' ועשיתם הרע בעיני ה', וזהו הפירוש במשנה (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, שהוא שמח תמיד כאילו בו ביום נתן לו ה' יתברך העשירות ואין הטובה מתיישנת אצלו כלל, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים ב ז) 'ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך', שבכל יום יחשוב האדם כאילו נולד באותו יום והוא בריה חדשה, ובכך יכיר תמיד מחדש את כל הטובות שעשה השם יתברך עמו.

התורה מתחדשת בכל עת

והתורה הקדושה עצמה יש בה סגולת התחדשות למצוא בה תמיד טעמים חדשים, שהרי התורה הקדושה הוא ענין בלתי מוגבל כמו שכתוב (איוב יא ט) 'ארוכה מארץ מידה', ובמאמר אחד יכול האדם להתעסק כל ימי חייו אף אם יחיה אלף שנים, ועדיין ימצא בו תעלומות חכמה לאין קץ, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט צו) 'לכל תכלה ראיתי קץ', 'תכלה' לשון תאוה, שלכל תאוה ותשוקה יש קץ וגבול, אבל 'רחבה מצותך מאד', הכיסופין והתשוקה לטעמי המצוות הוא בלי סוף וגבול, ואם במצוה אחת הוא כן קל וחומר לכל המצוות כולם.

ועוד אמר דוד המלך (שם פסוק צז) 'מה אהבתי תורתך', חשקי ואהבתי גדול מאד לתורה, ואף על פי ש'כל היום היא שיחתי' עדיין אני אוהב אותה בלי היחלשות, וזו הכוונה באמרו (שם פסוק קכט) 'פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי', הואיל ודברי תורה חביבים ויקרים עלי לפיכך יחשבו אצלי בכל יום כדברים חדשים שאדם מתפלא עליהם ונפשו תכסוף להם, וכפי שרואים לענין גירסא דינקותא אשר לא במהרה תשכח, כי חדשים הם אצלו בקטנותו ויתעורר לשמעם ויעשו רושם במוחו.

והתחדשות בכל יום שזו המעלה הראויה בעסק התורה והמצוות, כי התורה ומצוות ה' צריכים להיות נעשים תמיד מתוך התחדשות כאילו היום ניתנו לאדם, וזו מעלת כל דבר שברוחניות שהוא מתחדש באופן תמידי בלי שום התיישנות, ואילו דברים גשמיים לרבות כל תענוגי העולם הזה דרכם להתיישן אצל האדם, ומדרך העולם למאוס בכל דבר שהוא תמידי בעיני העולם הזה, וכן איש אורח יש לו חן וכבוד אצל בעל הבית יותר מבני ביתו המורגלים אצלו, וכן טבע האדם להשתוקק לשמוע חדשות בכל יום ותגעל נפשו לעסוק בענין ישן נושן שכבר שנה פעמים רבות, וכל דבר חומרי הוא טבוע תחת שלטון הזמן, בעוד שכל דבר רוחני הוא למעלה מן השמש ולמעלה מן הזמן.

זהירות מן הרגילות בעבודת ה'

ובאמת גם בעיני עבודת ה' צריך זהירות שלא לבוא לידי רגילות, כמו שכתוב (משלי כה יז) 'הוקר רגלך מבית רעך פן ישבעך ושנאך', וכמו שרואים לדוגמה בענין הגשמים שהכל מתפללים עליהם ומייחלים להם, אבל כאשר בא הגשם והוא יורד ברציפות הבריות קצות בו וממתינות לסיומו, וזהו גם טעם השמחה ביום טוב יותר מבשבת, כי השבת באה בקביעות אחת לשבוע ואילו יום טוב הוא דבר נדיר שהכל מצפים לו, וזהו גם שאנו רואים שחילול יום הכיפורים חמור בעיני העולם יותר מחילול שבת, אף שאליבא דהילכתא חילול שבת חמור יותר מחילול יום כיפור, ולכן גם קל בעיני ההמון להוציא ממון הרבה בכל שנה ושנה על אתרוג הרבה יותר מהרגילות להוציא בשאר המצוות התמידיות, וגם ינעם על האדם תכשיט ומלבוש חדש יותר מאלו שהוא רגיל בהם כבר.

המתחדש תמיד שמח בחלקו

וכמו שפירש בפנים יפות (ואתחנן ד"ה כי תוליד) על הפסוק (לעיל ד כה) 'כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ' וגו', כי כל טובה שהתיישנה אצל האדם

וְשִׁמְרֶתֶם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְפָנֵיכֶם הַיּוֹם (יא לב). ידוע מה שדרשו חז"ל בספרי (פי' נח) על פסוק זה, שיהיו חביבים עליך היום כאילו היום קיבלתם אותם מהר סיני, ויהיו רגילים בפיהם כאילו היום שמעתם אותם. והרי על אותו הקול שהיה במעמד הר סיני נאמר (לעיל ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ותירגם אונקלוס 'ולא פסיק', שהקול ההוא קיים עד היום הזה, וזהו הבת קול שיוצאת בכל יום ומכרזת שובו בנים שובבים, וגם הבת קול שיוצאת מהר חורב בכל יום ויום ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות פ"ו מ"ב), ובכח זה יכול האדם המזכך לבו ומוחו לשמוע תמיד את קול ה' ותורתו אף כשהוא עוסק בעיני עולם הזה.

'נותן התורה' בלשון הוה

בזה יבואר מה שברכות התורה כוללים הודאה על העבר ועל ההוה כאחד, ובטור (או"ח סי' מז) כתב שעיקר הברכה נתקנה על מעמד הר סיני, אשר בחר בנו מכל האומות וקרבתנו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום. אבל ה"ט"ז (שם ס"ק ה) כתב, שתיקנו לחתום 'נותן התורה' שיש במשמעותו לשון הוה, ולא 'נתן התורה' בלשון עבר, כי הכוונה היא שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, וממציא לנו בה טעמים חדשים. ויש להוסיף ולומר, שברכות התורה פותחות בלשון עבר 'נתן לנו את תורתו' וכן 'אשר נתן לנו תורת אמת', ואילו החתימה היא בלשון הוה 'נותן התורה', כי קולות מתן תורה אין להם הפסק ובכוחנו לשומעם גם כיום, וברכות התורה אנו ממשיכים את הארת מתן תורה גם לימינו אנו, ומחברים את התורה המתחדשת בכל יום עם שורשה בתורה שניתנה לנו במעמד הר סיני.

עבודת ה' צריכה התחדשות תמידית

אחר זאת יתמלא האדם התלהבות

בכוח העבודה זוכים להמשיך תוספת נשמה

אם 'בלתי לה' לבדו, כך קודם השינה הוא מפקיד נשמתו בידי בוראה, והקב"ה הנאמן בפקדונו מחזירה לו למחר כשהיא נקיה ומצוחצחת מכל הבלי העולם הזה, והתחדשות הנשמה בבוקר במוחזן והשגות מחודשים נותנת לאדם כוח להתעלות בכל יום, ולהשיג הארות חדשות שלא זכה להם עד לאותו יום, וכך הוא זוכה להיות מוסיף והולך מיום ליום, כמו שנרמז בדברי חז"ל (רש"י להלן כו טז) בכל יום יהיו בעיניכם כחדשים.

בכוח האדם להשיג יותר מכפי חלקו

ואפילו אם בשעת לידת האדם נגזר עליו למעט חלקו בחכמת התורה, וכגון שנגזר עליו להיות טיפש ולא חכם, מכל מקום אין לך דבר העומד בפני הרצון, ובכל דבר הנוגע לעבודת ה' אין שום דבר המונע את האדם, כי התורה הקדושה ירושה היא לנו מאבותינו, וכל יהודי יש חלק בתורה ואות מיוחדת בתורה.

כמו שאמרו במדרש (שמו"ר לג ז): 'תורה צוה לנו משה מורשה' וגו' (דברים לג ד), אל תקרי 'מורשה' אלא 'ירושה', ירושה היא לישראל לעולם, משל לבן מלכים שנשבה כשהוא קטן למדינת הים, אפילו לאחר כמה שנים אינו בוש מפני שהוא אומר לירושת אבותי אני חוזר, כך תלמיד חכם שהוא פורש מן התורה והלך והתעסק בדברים אחרים, אפילו לאחר כמה שנים הוא מבקש לחזור אינו בוש, מפני שאומר לירושת אבותי אני חוזר. ואפילו אם אין לו כי אם חלק קטן בתורה, הרי על זה אמרו (אבות פ"ד מט"ז) התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, ועל ידי שיכין עצמו בעמל ויגיעה יזכה לקבל יותר מכפי חלק ירושתו, כי בהשגת התורה אין החכמה תלויה בטבע האדם ובחלקו, אלא איזהו החכם הלומד מכל אדם (שם מ"א), וגם אם רואה שאין בכוחו להחכים מעצמו ילמד מאחרים שיחכימו אותו מחלקם.

למעלה מזו, והכל לפי ערך מעשיו ויגיעתו.

גם מי שנשמתו פחותה יכול לזכות ולהגביה נשמתו

ולא זו בלבד מי שזכה בשעת לידתו לנשמה זכה וטהורה - שיכול בעבודתו להוסיף קדושה על קדושתו, ומן השמים מגביהים נשמתו לעולמות עליונים, ונותנים לו חלק בקדושה נשגבה עד אין קץ - אלא אפילו מי שלא זכה לקבל כי אם נפש פחותה ונמוכה שאין למטה ממנה, ומצד עצמו כמעט שאינו ראוי לשום השגה רוחנית, גם הוא יכול בעבודה ויגיעה להפך עצמו מן הקצה אל הקצה, וכפי יגיעתו בזיכוך החומר יסייעו לו מן השמים, להעלותו מדרגה אחר מדרגה, ולהשפיע עליו שפע קודש בבחינות נפש רוח ונשמה.

בכוח השמירה זוכים לשמיעה גבוהה יותר

ובזה פירש הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ע"ה את דברי הפסוק **שמור ושמעת את כל הדברים האלה**, ולכאורה ראוי היה להקדים את השמיעה לשמירה, כי איך אפשר לשמור קודם שנשמע את הדברים. רק פירוש הדברים הוא כי כל אדם אינו יכול להשיג יותר מכפי שורש נשמתו, ורק בכוח יגיעה התורה זוכים להגביה הנשמה לשורש גבוה יותר, ועל זה נאמר שמור היינו שתקיים את מצוות ה' ותיגע עצמך בתורה, ועל ידי כך תזכה לושמעת באופן נעלה יותר.

בכל יום זוכה להתעלות יותר מיום האתמול

והנה בכל יום ויום זוכה עובד ה' להתחדשות נשמתו בבחינה מעולה מיום האתמול, וכפי יגיעתו במהלך היום להיזהר ולהישמר מן הכיעור ומן הדומה לו, לשמור רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו בטהרה בלי שום פניות כי

שמור ושמעת (יב כח). הנראה לבאר בזה, כי כל יהודי זוכה לקבל בשעת לידתו נשמה טהורה המסייעת בידו לעבודת ה', ובכוח הנשמה זוכה להשיג השגות גבוהות בתורה הקדושה ובקיום המצוות. ולא עוד אלא שכל התעלות האדם בעבודת ה' היא לפי ערך מעלת נשמתו, והאדם אינו מחויב להישאר תמיד באותה מדרגה, כי כפי מה שהוא מתייגע לזכך עצמו, כך זוכה להמשיך על עצמו נפש רוח ונשמה גבוהים יותר, ובזה ניכרת מעלת האדם על פני בעלי חיים, כי כל בעל חי מיד בשעת לידתו הרי הוא משיג את הכוחות הראויים לו, וכמו שנרמז בדברי חז"ל (ב"ק סה:): שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל, ואינו מוסיף חכמה ושכל יותר מכפי שהוא בשעת לידתו, אבל האדם יש לו מעלה נכבדה זו שהוא הולך ומחכים מזמן לזמן, וכן הוא זוכה לקנות בעצמו תוספת נפש רוח ונשמה לפי מעשיו.

בתחילה אינו ראוי כי אם לנפש טהורה, וכשמוסיף עוז ותעצומות בעבודתו זוכה להמשיך לעצמו רוח חיים, ואם מוסיף בעבודתו נותנים לו נשמה קדושה, וזו שבח מעלתו, שבכוח מעשיו זוכה לקנות לעצמו את הנשמה הקדושה, וכך יכול להוסיף ולהתעלות מדרגה אחר מדרגה, מעולם לעולם עד למדרגות גבוהות ועליונות. וכשזוכה להוסיף ולהתעלות אזי משפיעים לו נפש רוח ונשמה מצד עולם האצילות, וזוכה להיות נקרא בן הקב"ה, ועוד יכול לזכות להמשיך על עצמו נשמת חיים עד שיזכה להשראת שם הוי"ה בשלמות ולתקן עצמו בדיוקן של מעלה. ואין שיעור כמה מדרגות יכול להשיג במעלות רוממות הנשמה, כמו שנרמז בפסוק (קהלת ו ז) 'הנפש לא תימלא' ודרשו חז"ל (ויק"ר ד ב) לפי שהיא מן העליונים, ואין קץ ושיעור להתעלותה בעבודת האדם, וגם זה מפלאי הקב"ה שהוא צר צורה בתוך צורה (ברכות י.), ונתן בנפש האדם יכולת להשיג כמה מדרגות גבוהות זו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לצטט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
ניצוב ועיסוק: שוקי קנר

איצרות ומגיד ממעורר ומעורר

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

על ידי המצוות מקיימין ובו תדבקון

במאמר זה מבאר רבינו את המגיד, סדר השתלשלות החיות והמשכת החכמה האלוקית, הנמשל לחבל אחד היורד מלמעלה למטה בכמה עולמות ולבושים שהם כמה מיני דרגות זו למעלה מזו.

ונמצא שגם החלק האחרון ביותר של עולמות הקדושה - היינו חלק המעשה שבתורה ומצוות, אינו חלק נפרד מהחכמה האלוקית, אלא שהוא בבחי' לבוש המלביש על מציאות אחרת בכמה לבושים, כשכל תכלית אחיזת הלבוש החיצוני הוא כדי לאחוז על ידו בכל הלבושים היקרים זה מזה אשר בתוכו עד הנקודה הפנימית שכוללת את כולם, כי באמת כל מציאות התורה היא האור הגנוז שבה - אור החכמה שנעלם מכל רעיון, וכל הלבושים שהם בריאה יצירה עשירה (דהיינו ההבנה שבתורה, ההתלהבות והרגשות הקדושות שבקיום המצוות, וחלק המעשי בפועל) אינם אלא כלים להתחבר ולהתדבק בקדושה העליונה.

ולישאל נמסר כוח מיוחד, שהם יכולים להתעלות מעל העולמות שהם נמצאים בהם, ואף על פי שהמחשבה היא מעולם הבריאה, הדיבור מעולם היצירה והמעשה מעולם העשייה, יש לאיש ישראל כוח להמשיך אל מחשבתו דיבור ומעשיו את הארת הדביקות הפנימית, שהיא התפשטות מעצם אור החכמה אשר בו, שהיא הכרת הקב"ה כפי שמכירה הנשמה האלוקית אשר היא למעלה מכל הגבלה אנושית, ושמאירה בו בדרך רוח המהלכת ממקום למקום על ידי חבל התקשרות של כל איש ישראל שמתדבק בהקב"ה, ועל ידי זה נמשכת לו רוח החכמה ממקום גבוה שורש נשמתו אשר בשמים ממעל בכסא הכבוד, ועל ידי זה הוא מתקן את חלקי כל העולמות כפי ששייכים למחשבתו דיבורו ומעשיו.

ולתוספת בהירות הענין הביא רבינו מלבד משל הנ"ל של חבל המצוות משל נוסף המובא במדרש (תנחומא ויגש סימן י) שהמצוות המה שלוחים למקום, היינו שכאשר המלך שולח ביד עבדו שליחות לעמו, אזי בוודאי מחוייבים העם לשמוע בקול העבד כל אשר יאמר בשם המלך, כי עבד נאמן הוא, אבל אם תהיה כוונתם בעיקר לשמוע בקול העבד לא הועילו כלום, כי שליחות העבד אינו אלא אמצעי להעביר להם את דבר השליחות של המלך, כדי שתהיה כוונתם להיות דבוק במלך. אף המצוות שהם הציוויים שנצטוינו לקיים המצוות, אינם אלא אמצעי להגיע לתכלית והיא הדביקות במלך, ומציאות הדביקות באור ה' היא רק על ידי החכמה, דהיינו התכללות המחשבה המתפשטת בכל מידות ואיברי האדם - להקב"ה, בהתבטלות חושיה בגמורה, לא ביטול של העדר וחושך, אלא ביטול של אור הבית והתגברות אור החכמה שמאשר באדם מתוך זיכרון הגוף ששר זהותו על ידי קיום המצוות, וכפי התמדת האדם בעסק האדם בתורה ומצוותיה.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

בַּמִּדְרָשׁ (ספרי פרשת האזינו פסקא שיב) בַּמִּדְרָשׁ כִּי חֵלֵק ה' עִמּוֹ וַיַּעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, וְנֶאֱמַר כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה. וְלֹא מִצִּינּוֹ שִׁישְׁרָאֵל בָּחַרוּ בַּהֲקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. עוֹד שָׁם (ספרי תחלת פרשת ראה). תוֹמֵךְ גּוֹרְלִי, אָמַר לָהֶם הַקָּב"ה לְיִשְׂרָאֵל, וּבַחֲרַתְּ בַחֲיִים.

וַיּוֹבֵן עַל פִּי הַפְּסוּק (ישעיה מו י) 'מַגִּיד מְרָאשִׁית אַחֲרִית', וְהִנֵּה יֵשׁ לְדַקְדָּק לָמָּה לֹא כָּתִיב מַגִּיד מְרָאשִׁית דְּבַר אַחֲרִיתוֹ, וְלָמָּה כָּתִיב סֵתֶם, וַיּוֹבֵן עַל פִּי שְׂכָבֵר יְדוּע (זוהר ויחי רמו): שְׁהַמְחֵשְׁבָה נִקְרָא רָאשִׁית שֶׁהוּא הַחֲכָמָה (זוהר משפטים קכ"א); וּמִמֶּנּוּ נִשְׁתַּלְשְׁלוּ וְנֶאֱצְלוּ וְנִבְרְאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת (זוהר שמות כ.). עַד הָעֵשִׂיָה מֵהַחֲכָמָה עֲצָמָה יֵצְאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת, כְּלוֹמַר שֶׁהַחֲכָמָה עֲצָמָה הִיא הַכַּח 'הַיּוֹלֵ' שֶׁמִּמֶּנָּה עֲצָמָה מִמֶּשׁ נּוֹצְרוּ כָּל הַסְּפִירוֹת וְכָל הָעוֹלָמוֹת, וְנִמְצָא שֶׁהַכַּח הַפְּנִימִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת הוּא חֲכָמָה, וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן גַּם עוֹלָם הַגִּשְׁמִי שֶׁהוּא עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִכָּל הָעוֹלָמוֹת מִקְבֵּל חַיּוֹת מְעוֹלָם הָעֵשִׂיָה הַרוּחָנִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אֵלָיו מֵאוֹר הַחֲכָמָה, וְהָאֲדָם הַתַּחְתּוֹן שֶׁנִּבְרָא אַחֲרָיו לְכָל הַנְּבִרָאִים בְּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, כִּי הוּא הִיָּה עֶקֶר כְּוִנַּת הַבְּרִיאָה כְּוִנַּת עוֹלָם (זוהר תזריע מח.). וְכוּונַת בְּרִיאַת כּוֹלָם הִיא הַחֲכָמָה, וְכָלָם נִבְרְאוּ עַל יְדֵי צְרוּפֵי הַכ"ב אֲתוֹן דְּאוֹרֵיִתָּא (זוהר מקץ רד., תרומה קנ"א); אוֹתוֹת הַתּוֹרָה הֵם עֲצָמֵם צוֹרוֹת הַמּוֹרוֹת עַל הָאוֹפֵן שֶׁהַחֲכָמָה יוֹרֶדֶת לִידֵי גִילוּי, הַנְּכַלְלִים בְּעֵשִׂיָה מֵאֲמָרוֹת וְהַמְשַׁכֵּת כְּכ"ב אוֹתוֹת לְעוֹלָם הַיָּדֵי עֶשֶׂר הַמֵּאֲמָרוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ הָעוֹלָמוֹת שֶׁהֵם הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת מֵהַמֵּאֲמָר הַרְּאשׁוֹן 'בְּרָאשִׁית' שֶׁהוּא מֵהַחֲכָמָה.

וּמֵהַהֶבֶל שֶׁהוּא קוֹדֵם לְאֲמִירָה וְדִבּוּר, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּדִיבּוּר, וּמֵהוּת הַדִּיבּוּר הוּא הַמְשַׁכָּה מֵהַהֶבֶל הַקּוֹדֵם לְדִיבּוּר, וְהוּא חַיּוֹת הַמֵּאֲמָר הַמֵּאֲמָר, מִזֶּה נִמְשָׁךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת וְחַיּוֹתָם מֵצִיאוֹתָם הַפְּנִימִית, וְחַיּוֹת הָאֲדָם הַתַּחְתּוֹן נִשְׁמַתוּ שֶׁהִיא הַמְשַׁכֵּת חַיּוֹת הַעֲלִיּוֹנָה, וְזֹאת נִקְרָא רוּחַ שֶׁכְּתוּב (בראשית ב ז) 'וַיִּפַּח בְּאָפִיו נְשִׁמַת חַיִּים', וְלִשׁוֹן 'נְפִיחָה' מוֹרָה עַל הַמְשַׁכֵּת הַנִּשְׁמָה לְגוֹף בְּאֲמִצְעוֹת רוּחַ אֲלוֹקִית הַמְשַׁכֵּת אֶת הַנִּשְׁמָה כְּאֲדָם הַנוּפֵחַ רוּחַ בְּפִיו, כִּי כָּל הַנוּפֵחַ מְעַצְמוֹתוֹ הוּא נוֹפֵחַ, וְגַם כָּאֵן גַּם אוֹרָה שֶׁל הַנִּשְׁמָה נִמְשָׁךְ וְנִבְאָה אֶל הָאֲדָם רוּחַ חַיִּים בְּאֲמִצְעוֹת הָעוֹלָמוֹת, וּמִכָּל מְקוֹם מְקוֹר הַהִמְשַׁכָּה וְהַנִּשְׁמָה הַמְּקַבְּלִים אֶת הַהִמְשַׁכָּה מִחוּבְרִים בְּקִשְׁר אֲמִיץ וְחֹזֵק וְהֵם אֶחָד מִמֶּשׁ, וְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵפִילוֹ אוֹתוֹן שֶׁהֵם מְסוּף הַמְּדַרְיָגוֹת, מְקוּשְׁרוֹת בְּקִשְׁר בִּל יִנְתַּק לְאוֹר הַחֲכָמָה שֶׁבוּ מְלוּבֵשׁ אוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא.

וְלִכְּךָ כְּאֲשֶׁר קִלְקְלוּ דוֹר הַמְּבוּבֵל בְּזָנוּת וּגְזֵל שֶׁהֵן מְעַשִּׂים מִנְּנוֹתִקִים אֶת עוֹשִׂיהֶן מֵאוֹר הַחֲכָמָה שֶׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם לְהִשְׁתַּעֲשַׁע בְּצִדִיקִים, נֶאֱמַר (בראשית ו ג) 'לֹא יֵדוּן רוּחִי בְּאָדָם לְעַלְמָם', שֶׁהוּא הַהֶבֶל וְהָרוּחַ הַנּוֹפֵךְ הַנִּמְשָׁךְ לְעוֹלָם בְּשִׁבִיל הָאֲדָם, וְנִעֲקַר גַּם מֵהַנְּהַגַת הָעוֹלָם בְּכִלְלוֹת כַּח הַמְשַׁכֵּת אוֹר אֲלוֹקוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ בְּפִנִּימִיּוֹת, כְּלוֹמַר בְּאוֹר וְכוּונָה פְּנִימִית לְהַמְשִׁיךְ חַיּוֹת אֶל הָאֲדָם, וּמֵאֵז וְהִלָּא נִמְשָׁךְ חַיּוֹת לְנִשְׁמוֹת רַק בְּבַחֲנִית 'אֲחוֹרֵיִים' - בְּאוֹפֵן חִיצוֹנִי וְכִלְלִי לְכָל הַנְּבִרָאִים.

וְאַחַר כֵּן כְּאֲשֶׁר קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה חֲזַר הַדְּבַר כְּמוֹ קֶדֶם הַחֲטָא, וְנִמְשָׁךְ לְאֲמָהּ יִשְׂרָאֵלִית לְבָדֶם רוּחַ חַיִּים מִכ"ב אֲתוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה שְׂקָבְלוּ, מֵהַ שֶׁאֵין כּוֹן שֶׁאֵר הָאוֹמוֹת שֶׁלֹּא תִיקֶנוּ אֶת עֵיווֹת דְּרַכְּם אֲשֶׁר עֵיווֹתוֹ בְּדוֹר הַמְּבוּבֵל, הֵם מְקַבְּלִים חִיצוֹנִיּוֹת בְּלִבָּד עַל יְדֵי מַחֲצוֹת וְלִבּוּשִׁים, בְּאוֹפֵן שֶׁאֵינֶם דְּבוֹקִים כִּלְל עֲבָצִים הַחֲכָמָה כִּי אֵם בְּלִבּוּשִׁים חִיצוֹנִיִּים לְבַד.

וְאֲפָשֶׁר שֶׁזֶהוּ כְּוִנַּת הַפְּסוּק (ישעיה מו י) 'מַגִּיד' שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַמְּשַׁכָּה,

'מראשית' כלומר המשיך מראשית, שהיא המחשבה הנקראת ראשית, ספירת החכמה שהיא ראשית לכל, ממנה נמשך ההבל והרוח והחיות לכל העולמות, ההבל הוא החיות הנמשך ממקור החיים - החכמה שהיא גימטריא חיים, והיא החיות של כל העולמות, והוא כח החכמה הפרטי שבכל עולם ועולם, עד 'אחרית', כל הנבראים והיצורים והנעשים, שהוא האחרית היינו תכלית כל הנבראים כלומר שרוח החכמה נמשכת לכל נברא על ידי התכלית היוצא ממנו מה שמועיל לעולמות, שזה הוא שורשו של אותו דבר במחשבה ראשונה שעלתה במחשבתו שיתגלה מלכותו, (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים' באמצעות העולמות, וממילא אף הנשימה הגשמית שבגוף בעולם העשיה, שהוא תכלית הנבראים, מקושרת לחכמה העליונה בסדר ההשתלשלות מעשיה ליצירה ומיצירה לבריאה ומבריאה ליצירה.

והנה אמרו רז"ל (מנחות כט): **'פי ביה ה' צור עולמים'** (ישעיה כו ד), **בשתי אותיות ציר העולמות עולם הזה והעולם הבא וכו', הנה הגם שיש עולמות עד אין קץ ומספר, עם כל זה רז"ל אמרו דבר כללי העולם הזה והעולם הבא, ובשנים אלו נכללו כל העולמות**, שהפנימיות של כל העולמות שהוא המוחין (חכמה בינה דעת) מכונה עולם הבא, וה'מידות' שבהם נברא העולם ובחינת המלכות עמהם נקראים בחינת עולם הזה, **ואפשר לומר שגם בזה הפסוק (תהלים קיד ד) נרמז ה'ל, 'פי יעקב בחר לו י-ה ישראל לסגלתו, פרוש אחר שקבלו בני יעקב התורה ותקנו הדבר כמו שהיה קדם החטא כמו שאיתא בגמרא (שבת קמו). שבקבלת התורה פרחו זוהמת עץ הדעת, אז בחר בהם הקדוש ברוך הוא, 'ויפח באפיו בכל איש ישראל רוח חיים' הבאה הנמשכת לכל איש מישראל באמצעות העולמות הנבראים על ידי שני אותיות ה"ה משם הוי"ה, ושני אותיות אלו הם יראה ואהבה כידוע ה' היא חכמה בחינת יראה עילאה, וה' היא בינה בחינת אהבה רבה (זוהר נשא ככג).**

והנה אמרו במדרש (תנחומא ויגש סימן י) אמר רבי שמעון בן יוחאי אמר הקדוש ברוך הוא לישראל היו מכבדין את המצוות, שהן שלוחי, ושלוחו של אדם כמותו, אם כבדת אותו כאילו לי כבדתני, ואם בזית אותו כאלו לכבודי בזית. עכ"ל המדרש. **וצריך לית טעם מהו ענין השליחות**, משמע שחוף מענין המצווה עצמה יש בחינה נוספת של אלקות ממש באה 'על ידי' המצווה והיא נעלה ממנה ואשר על שמה נקראת המצווה שליח.

ואפשר לומר פי אמרו בזהר (יתרו פב): תר"ג פקודין אינו תר"ג עיטין תר"ג מצוות הם תר"ג עצות, פרוש הקדוש

ברוך הוא נתן מצות לישראל שהם עצה טובה להם, שעל ידם יוכלו להתדבק ולהתקשר עמו יתברך, כמו שכתוב (דברים יא כב) 'ולדבקה בו, והקשו רז"ל (כתובות קיא). וכי אפשר לדבק בשכינה, והא פתיב (דברים ד כד) 'פי ה' אלהיך אש אכלה הוא', וזאת העצה היעוצה מאתו יתברך כדי שנוכל לדבק בו, ושלח אלינו וצונו המצוות כדי שעל ידם נוכל לדבק בו, ונמצא שהם שליחים אלינו מהקב"ה, כדי שבאמצעותם נוכל לדבק בו, שהוא לשון (בבא בתרא כא). צותא והתחברות.

והנה כמו שהעולמות נבראו על ידי מחשבה והבל ודבור ומעשה שהמחשבה מולידה את הבל הלב שממנו נמשך הקול והדיבור, ומהדיבור נשתלשל המעשה, פי ראשית היה המחשבה בתחילה נברא עולם המחשבה שהוא עולם הבריאה, ואחר כך ההבל הלב הנמשך מהמחשבה המתפשטת לשם, והדבור שהוא עולם היצירה, ואחר כך המעשה עולם העשייה, כן יש מצוות התלויות במעשה, כמו סכה ולולב ושופר וכיוצא בו ובהם תיקון מציאות החיצוניות שלו העולמות, ויש שתלויין בדבור, כמו תורה ותפלה ועל ידם ממשיכים הדיבור לחיות החיות האמצעי של העולמות, ויש במחשבה, כמו אהבה ויראה שהם אותיות ה' ועל ידם ממשיכים את החיות הפנימי שהוא בחינת הבל.

אף אף אותן שתלויין בדבור או במעשה צריך שיהיה מערב בהם המחשבה, פי היא ראשית הכל כמבואר לעיל, שהמחשבה היא מקור לדיבור ולמעשה ולכן מבלעדי המחשבה שעל ידה ממשיכים מאור החכמה - אין בהם חיות, ועוד מה לו בעשית המצוה או בלמוד אם אין פונתו ומחשבתו רצויה ודבוקה בו יתברך כיון שכבר נתבאר שת"ג מצוות הם עצות להידבק בו יתברך וזאת כל תכליתם.

ובזה יובן גם כן המדרש אשר התחלנו בו, 'פי חלק ה' עמו', שבחר בהם משבעים אמות כאשר קבלו את התורה והחזירו העטרה לישנה כנ"ל, ונמשך עליהם לבדם רוח חיים וההבל העליון כמו קדם החטא שורש נשמות ישראל היא מראשית בריאת העולמות, שנשתעשע הקב"ה בבריאתם כשצפה את עבודתם לפניו, וכשקיבלו את התורה נתעורר שורש זה של ישראל ונמשך אליהם חיות משורש זה של ישראל למעלה, ואמר 'יעקב חבל נחלתו', שעל בני יעקב נמשך החיות שהוא כנחל הנובע בתמידות על כל נשימה ונשימה בכל עת, וזהו לשון נחלתו, כמו (משלי יח ד) 'נחל גבע מקור חכמה', שהנחל מחובר תמיד למקורו שהוא נקודת המעיין השורשית.

ואמר לשון חבל, שהיא דמיון החבל, כאשר משלו בעלי ספרי קבלה הקדמונים בהיות האדם עובד עבודת

בוראו הן בדבור והן במעשה, מעורר השרשים העליונים, דגמת החבל הקשור בעליה גבוה, והאוחז החבל מלמטה ומענע, מענע הקשר העליון וזהו מכיון שדיבורו של אדם ומעשהו נמשכים מהמחשבה הנמשכת משורש הנשמה שהיא הקשר העליון, וזהו חבל נחלתו, ודוקא בני יעקב שקבלו התורה, כנ"ל במציאות המצוות עצמם נמשך אור החכמה לעולם, כי הם מקושרות באור העליון ביחוד גמור, ועל כן כל העושה המצוות לשם קיום מצוות הבורא מתנוועעים ממילא על ידו כל העולמות העליונים.

ומסים המדרש מצינו שבחר הקדוש ברוך הוא בעמו בני יעקב כנ"ל, והיכן מצינו שבחרו הם בהקדוש ברוך הוא, ואם תאמר שהבחירה שבחרו בקב"ה היא מה שקבלו את התורה, הלא אמרו רבותינו ז"ל (שבת פח:) שפפה עליהם הר כגיגית וכו' מכאן מודעה רבה לאורייתא ופירש רש"י שם "שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם יש להם תשובה, שקבלוה באונס", ואם כן היה אפשר לומר שישיראל עובדין להקדוש ברוך הוא מחמת יראה ולא מחמת הבחירה מרצון שהיא מורה על האהבה, כי הבוחר בוחר מחמת אהבה הבחירה נעשית מחמת שהבוחר עצמו מבין ונמשך אחר הטוב והנעימות שמצא חן בעיניו בדבר הזה ולא קיים בדבר השני, אבל מחמת יראה אינו נקרא בחירה אלא בחירתו והכרתו של מי שמצווה אותו, כי מכרח הוא מחמת יראתו.

ולכן אמר (תהלים טז ה) 'מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי', שישיראל מהללים ומשבחים ומפארים שהקדוש ברוך הוא הוא מנת חלקם, וכלשון הרד"ק שם - 'אין לי חלק אחר זולתו, כמו אלה האנשים שחלקם ומנתם הכסף והזהב ותענוגי העולם, אבל אני ה' מנת חלקי וכוסי', אם כן מכרח שגם הם בחרו בו מחמת אהבה. [דאם לא כן מה מתפארים בזה, הלא מחמת כפיה שפפה עליהם החר קבלו את התורה ועובדים אותו מיראה, אלא בודאי מוכח שגם הם בחרו בו מחמת אהבה], ועוד ראיה שמתוך ש'תומיך גורלי' שאתה תומך בידי ליתנה על גורל הטוב ולברור אותו, ואמר לי (דברים ל יט) 'ובחרת בחיים, וזה מורה על אהבה העזה שבינינו כי המפיל גורל עם חברו מכסה הגורלות והחלקים שלא יברור חברו חלק היפה אבל אתה ראה הגורלות וראה החלקים ובחרת בחיים. וזהו 'אתה תומיך גורלי' (רש"י שם), 'וכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם' וכו' (משלי כז יט).

ועוד נאמר ובחרת בחיים, מפסוק זה עצמו נלמד גם כן על האהבה שאנו בני ישראל אוהבים את הקב"ה, כי יש ללמדו בלשון סיפור דברים שהקב"ה מעיד על בני ישראל שהם בחרו בחיים, הרי שבדינינו הבחירה, ואנחנו בחרנו מאהבה גדולה, והבן.

רמב"ם המבואר הפרוייקט ההיסקטוריו!

מתעניינים

- 👉 מנופה ומוגה בי"ג נפה
- 👉 ביאור רהוט משולב על הדף
- 👉 כותרות והקדמות נרחבות
- 👉 ילקוט ביאורים מקיף
- 👉 מאות אלפי הערות והוספות
- 👉 חובה לכל בן ישיבה

- נץ - זכיה ומתנה
- קנין - שבטים
- קנין - שלחן ושופץ
- קנין - עבדים
- משפטים - שכירות
- משפטים - שאלה ופקדון ומלוה ולוה א
- משפטים - מלוה ולוה ב
- משפטים - מלוה ולוה ג
- משפטים - טוען ונטען א
- משפטים - טוען ונטען ב
- משפטים - נהלות
- שופטים - סנהדרין א
- שופטים - סנהדרין ב
- שופטים - עדות א
- שופטים - עדות ב
- שופטים - אבל
- שופטים - מלכים
- קרושה - ביאה א
- קרושה - ביאה ב
- קרושה - מאכלת אסורות א
- קרושה - מאכלת אסורות ב
- קרושה - שחיטה א
- קרושה - שחיטה ב
- דעים - שמיטה ויובל א
- דעים - שמיטה ויובל ב
- קרבנות - קרבן פסח
- קרבנות - בכורות ושעות א
- קרבנות - שעות ב תמורה
- ניקין - נזקי ממון
- ניקין - גניבה
- ניקין - גולה ואבירה א
- ניקין - גולה ואבירה ב
- ניקין - חובל ומוק
- קנין - סכירה א
- קנין - סכירה ב
- מדע - יסודי התורה
- מדע - עבודה זרה
- אהבה - קריאת שמע ותפילה א
- אהבה - תפילה ב
- אהבה - תפילין
- אהבה - ברכות א
- אהבה - ברכות ב מילה
- זמנים - שבת א (א-ט)
- זמנים - שבת ב (ו-י)
- זמנים - שבת ג (יז-כ)
- זמנים - שבת ד (כא-כה)
- זמנים - שבת ה (כז-ל)
- זמנים - עירובין
- זמנים - שבתות עשור שבתות י"ט
- זמנים - חמץ ומצה א (א-ד)
- זמנים - חמץ ומצה ב (ה-ח)
- זמנים - שופר סוכה וילול שקלים
- זמנים - קידוש החודש
- זמנים - העניות מגילה תוכה

נישואין

מרגליות יקרות ואבני חושן, פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון מאוצרות תורת החסידות
משוכצות זהב ומסודרות על עניני נישואין
משיעוריו ושיחותיו של
הגאון רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א

ספיר ויהלום

מיתרינאה

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66